

BILLEDE 1: Den nye landsstyreformand, Jonathan Motzfeldt, tager imod Dronning Margrethe II ved indførelsen af det grønlandske Hjemmestyre 1. maj 1979. Kilde: Thempler, H. Information.dk.

”GRØNLAND VIL SELV BESTEMME”

EN ANALYSE AF DANSKE SKREVNE MEDIERS
PORTRÆTTERING AF GRØNLAND FRA 1979-2009

VEJLEDER: Ivan Lind Christensen

KANDIDATSPECIALE

DATO: 16/01-24

UDARBEJDET AF: Jakob Bundgaard Lawaetz Bang –

STUDIEMAIL: jbang18@student.aau.dk

ANTAL TEGN: 126620

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Problemformulering.....	3
Teori/Metode	3
Kildeudvalgets metodiske rammer	6
Analyse	9
1979 – Grønland et skridt nærmere selvstændighed.....	9
Folkeafstemningen d. 17. januar.....	10
<i>Informations</i> lange valgkamp.....	21
Hvor skal pengene komme fra?	26
Hvor skal pengene hen?.....	29
Delkonklusion	32
2002 – Ny grønlandsvinde blæser	33
Den ideelle grønlandske borger	37
Kan Grønland klare sig selv?	40
Selvstyre eller selvstændighed?	42
Delkonklusion	44
Konklusion	45
Bibliografi	49
Avisartikler	49
Berlingske Tidende.....	49
Information	51
Politiken	54
Billeder	56
Bøger.....	56
Kapitler i bøger.....	56
Websider	56

Indledning

Rigsfællesskabsdebat. Oqallisigaarput. Rigsfælleskab-eqarmanngooq

Uffa Grundloven malillugu. Danmarks Kongerige. Taamaallaat atuuttoq.¹

Således begyndte folketingsmedlem for Siumut, Aki-Mathilda Høegh-Dams kontroversielle tale til en debat om Rigsfællesskabets tilstand d. 13. maj 2023. Kontroversen skete ikke på grund af talens indhold, men derimod grundet det faktum at Høegh-Dam insisterede at tale grønlandsk, og efter talen nægtede at oversætte hendes ord til dansk, for blandt andet at pointere uligheden i relationerne mellem de tre medlemmer af Rigsfællesskabet. I den følgende tid raserede debatten om hvorvidt Høegh-Dam agerede retfærdigt, og om grønlandske og færøske folketingsmedlemmer per automatik skulle have tolke.² Sagen endte foreløbigt d. 12. december 2023, da det blev vedtaget at de nordatlantiske mandater kunne få "et tillæg på 67.000 kroner om måneden til oversættelser og tolkning".³ Det er langt fra første gang, at en debat om den grønlandsk-danske relation heder op, som diskussionen ovenfor. Tilbage til folketingsvalget i 2022 kom statsministerkandidaten for det Konservative Folkeparti, Søren Pape Poulsen, galt afsted, da det blev afsløret at han tidligere havde udtalt sig om Grønland som "Afrika på is".⁴

Blev Grønland betragtet på samme måde tilbage i tiden? Hvordan var dækningen af Grønland tilbage i den 30 år lange Hjemmestyreperiode fra 1979-2009? Var retorikken lige så hård? Det er nogle af de spørgsmål jeg vil undersøge og analysere i specialet, og ud fra dette er jeg kommet frem til følgende problemformulering:

¹ Oversættelse:

"Vi har en Rigsfællesskabsdebat, da der siges, at der er et Rigsfællesskab. Til trods for at det kun er, ifølge Grundloven, Danmarks Kongerige, som er gældende."

Tale og oversættelse fra: Høegh-Dam, A-K. "Rigsfællesskabsdebat". Dansketal.dk. Set d. 14/01-24. <https://www.dansketaler.dk/tale/aki-matilda-hoegh-dams-folketingstale-ved-debat-om-rigsfaellesskabet>

² Af eksempel kan nævnes:

Nielsen, B. "Selvfølgelig skal alle rigsfællesskabets sprog kunne tales og tolkes i Folketinget". Information.dk. Set d. 13/01-24. <https://www.information.dk/kultur/leder/2023/05/selvfoelgelig-rigsfaellesskabets-sprog-tales-tolkes-folketinget>

³ Ritzaus Bureau. "Folketingsmedlemmer fra Grønland og Færøerne får tillæg til tolke". Politiken.dk. Set d. 13/01-24. <https://politiken.dk/danmark/politik/art9660360/Folketingsmedlemmer-fra-Grønland-og-Færøerne-får-tillæg-til-tolke>

⁴ Mouritzen, K. "Søren Pape Poulsen om Grønland som et »Afrika på is«: »Jeg er en politiker, der siger tingene direkte«". Berlingske.dk. Set d. 13/01-24. <https://www.berlingske.dk/globalt/soeren-pape-poulsen-om-groenland-som-et-afrika-paa-is-jeg-er-en-politiker>

Problemformulering

Hvordan portrætterede den danske offentlighed Grønland politisk, og hvordan udviklede det sig i de skrevne medier *Information*, *Politiken*, og *Berlingske Tidende* i perioden 1979-2009?

Teori/Metode

Før jeg kan besvare problemformuleringen, er det nødvendigt at redegøre for den anvendte teori for specialet – Reinhart Kosellecks teorier for "begrebshistorie". Afsnittet vil tage udgangspunkt i den engelske oversættelse af Kosellecks *Vergangene Zukunft – Zur Semantik geschichtlicher Zeiten*,⁵ samt Bernard Eric Jensens begreb om "Historiebevidsthed" fra værket *Historie – livsverden og fag*.

Koselleck var professor på Universität Bielefeld i 1970'erne og 1980'erne, og under sin tid på universitetet udarbejdede han med sine fagfæller grundlaget for netop begrebshistorien.⁶ Begrebshistorie går kort fortalt ud på at analysere enkelte begrebs betydning på tværs af tid i en socialhistorisk kontekst. I den begrebshistoriske analyse distingveres der mellem selve "ord" og "begreber". "Ord" forstås entydigt; der er ikke nogen dybere mening med selve ordet. En kop kaffe er hvad det er – en kop kaffe. "Begreber" derimod forstås flertydigt, og udbreder konnotationer som en paraply. Koselleck bruger selv begrebet *stat* som et eksempel. *Stat* kan ifølge Koselleck indeholde flere betydninger såsom "skat", "administration", "borgerskab", "lovgivning" og mange flere, og skriver videre at begreber "are thus the concentrate of several substantial meanings."⁷ Som citatet også vagt antyder, indgår et begreb ikke udelukkende i en individuel forståelsesramme, men derimod en kollektiv der kan være nedarvet gennem flere generationer i flere århundrede, hvilket også betyder, at begrebet i sig selv skifter mening alt efter hvilken tid og kontekst det befinder sig i.

I begrebshistorie benyttes primært to analyseværktøjer; "Erfaringsrum" og "Forventningshorisont", der som navnene antyder skuer henholdsvis bagud og fremad i tiden.

⁵ Fremover refereres der til den engelske titel samt dets kapitler: *Futures Past – on the semantics of historical time*.

⁶ Nygaard, B. & Nørgaard, A. "Begrebshistorie – hvad er det?". Danmarkshistorien.dk. Set d. 7/10-23. <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/begrebshistorie-hvad-er-det>

⁷ Koselleck, R. "Begriffsgeschichte and social history". Fra Koselleck, R. *Futures Past – On the semantics of historical time*. Oversat af Tribe, K. s. 85.

Erfaringsrum er en enhed der består af alle de akkumulerede erfaringer, som begrebet har opsamlet gennem sin eksistens. Det er vigtigt at påpege, at erfaringerne ikke er rangordnede kronologisk eller på andre måder, men at de derimod enkeltvist bidrager til begrebet på hver deres måde. Koselleck bruger selv metaforen om en vaskemaskine som et erfaringsrum, hvor vi som læsere ser ind gennem vaskemaskinens vindue på alle erfaringerne som enkelte stykker tøj der hvirvler rundt.⁸ En forventningshorisont er derimod den samlede forventning om fremtiden baseret på de erfaringer, der er opsamlet i erfaringsrummet. Ved et større erfaringsrum vil forventningshorisonten udvide sig, hvilket gør at mennesket kan realisere flere muligheder for fremtiden, og dermed forøge kompleksiteten og forestillingsevnen.⁹

Forholdet mellem erfaringsrum og forventningshorisont har udviklet sig gennem historien. Tilbage i det førmoderne samfund havde den teknologiske udvikling endnu ikke taget fart, hvilket betød at den foregående dag næsten var identisk med den næste. Samfundet var foruden dette stærkt præget af religiøse doktriner, som blandt andet indeholdt en forventning om en fremtidig dommedag med verdens undergang til følge.¹⁰ Set fra et begrebshistorisk perspektiv er det her svært at skelne mellem de to værktøjer erfaringsrum og forventningshorisont, da mennesket, groft forsimplet vel at mærke, ikke forventede de store forandringer for fremtiden, andet at dommedag en dag ville ske. Erfaringsrummet var beskedent, og derfor var forventningshorisonten også smal.

Oplysningstidens paradigmer påvirkede dette forhold mellem de to værktøjer. Troen på den kommende dommedag forstummede, og endnu vigtigere omkalfatrede store begivenheder som for eksempel Den Franske Revolution forståelsen for fremtiden – for hvem havde før revolutionen oprigtigt forventet at en absolut monark blive væltet til fordel for folket og demokrati? Der begyndte dermed at komme et skel mellem erfaringsrum og forventningshorisont. Erfaringen af noget så uventet som Den Franske Revolution åbnede op for en langt bredere forventningshorisont for fremtiden, hvilket siden da har udvidet sig endnu videre, da teknologiske fremskridt fundamentalt har udvidet menneskets bevidsthed for hvad der er muligt.¹¹

⁸ Koselleck, R. "'Space of experience' and 'horizon of expectation': Two historical categories". Fra Koselleck, R. *Futures Past – On the semantics of historical time*. Oversat af Tribe, K. s. 260.

⁹ *Ibid.* s. 261.

¹⁰ *Ibid.* s. 264.

¹¹ *Ibid.* s. 267-268.

Opsummeret har mennesket således ændret måden at anskue tiden på. Det førmoderne menneske var tilbageskuende, og var forankret i det kristne doktrin om en kommende dommedag, hvorimod oplysningstiden omkalfatrede måden at tænke på blandt andet ved radikalt at udvide forventningshorisonten med begivenheder som revolutioner og markante teknologiske fremskridt. Udviklingen er et tegn på, at begrebet "tid" ikke er af en konstant størrelse, men derimod flydende, da den skifter form sammen med erindringsrummet og forventningshorisonten. Sagt på en anden måde: Forståelsen for begrebet "tid" forandrer sig i kraft af den dannede erfaring der gør at forventningshorisonten udvider sig. Det betyder at mennesket bliver i stand til at forstå sig selv i andre kontekster eller perioder end tidligere.

Ovenstående er hvad historiker Bernard Eric Jensen kalder for "Historiebevidsthed", hvor mennesket er, som navnet antyder, bevidste om dets egen historie og netop begriber historie som begrebet. I sit værk *Historie – livsverden og fag* beskriver Jensen historiebevidsthed som: "hvad der kendetegner menneskers livshistorier som proces, og et centralt kendetegn er, at det drejer sig om en proces i tid".¹² Han skriver videre at historiebevidsthed skal kunne besvare spørgsmålet om hvordan fortid og fremtid skal være nærværende i selve den levende historie,¹³ og forklarer at svaret skal findes i et samspil mellem "fortid", "nutid" og "fremtid", der skal være med til at frembringe den levede historie.¹⁴ Rent konkret kan de tre tider – fortid, nutid og fremtid – kombineres som en slags byggeklodser der gør tid levende som for eksempel: "Fortidig fremtid" der beskriver hvordan man i fortiden forholdte sig til fremtiden (i Koselleck'ske begreber hvordan ens forventningshorisont så ud baseret på sin samtids erfaringsrum), eller "Fremtidig fortid" hvor man forholder sig til hvordan man i fremtiden vil se tilbage på en tid eller begivenhed (en analyse af ens nuværende forventningshorisont der skal lave en prognose af et fremtidigt erfaringsrum). Jensens begreber er med til at konkretisere Kosellecks værktøjer som erfaringsrum og forventningshorisont, og beviser dets brug gennem historien.

Det er min hensigt at gøre brug af de tre nævnte værktøjer; erfaringsrum, forventningshorisont og historiebevidsthed til at analysere begreberne Grønland og grønlandere i specialet. Nedenfor vil de metodiske rammer blive præciseret.

¹² Jensen, B.E. *Historie – livsverden og fag*. Gyldendal, 2003. s. 58.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *Ibid.* s. 59.

Kildeudvalgets metodiske rammer

Som tidligere nævnt, er begrebshistorie opvokset i socialhistoriens muld, og anvendes primært til at dække sociokulturelle eller politiske aspekter, hvilket er noget jeg ønsker at holde i hævd. Derfor vil jeg operere indenfor en ramme der analyserer de danske mediers dækning af Grønland som en politisk faktor under tidsperioden 1979-2009, der dækker Grønlands overgang fra et dansk amt til dets begyndende Hjemmestyre i 1979 til Hjemmestyrets erstatning i 2009 til et mere suverænt Selvstyre.

At dække en periode på 40 år ligevægtigt kan og skal betegnes som en uriaspost. Derfor vil jeg i specialet undersøge to kalenderår og analysere mediernes erfaringsrum, forventningshorisont og historiebevidsthed baseret udfra de artikler som dagbladene udgiver. Jeg har valgt at undersøge 1979 og 2002 af forskellige årsager: 1979 er valgt på grund af at det var året, hvor det grønlandske Hjemmestyre blev indført ved en folkeafstemning, som vil blive dækket grundigt i analysen. At dække startskuddet til det nye Hjemmestyre giver også et godt indblik i, hvilke billeder de forskellige aviser har af Grønland, da de er påtvunget at have en holdning til den store begivenhed det var, at Grønland fik en større suverænitet. År 2002 er blandt andet blevet valgt på grund af landstingsvalget i december samme år, hvor sejren gik til Siumuts leder Hans Enoksen, der red på en bølge af en spirende nationalisme, der ønskede at Grønland skulle rive sig fra af Danmark og være selvstændigt. I år 2002 er Grønland også i gang med processen til at udvikle det Selvstyre som senere indføres, og i den forbindelse gør de forskellige aviser også status over Hjemmestyrets tilstand og bedrifter igennem årene, hvilket er en god lejlighed til at analysere hvordan avisernes tilgang til Grønland muligvis har ændret sig.

Kombinationen af en synkron og diakron analyse, i specialets tilfælde en længerevarende tidsperiode der bliver undersøgt i to specifikke nedslag, er noget af humlen i begrebshistorie – nemlig at samspillet mellem de to analysemetoder giver en større klarhed for begrebets betydning. Koselleck skriver selv:

Begriffsgeschichte can therefore clarify the diverse strata of meaning descending from chronologically separate periods. It therefore goes beyond a strict alternation of diachrony and synchrony and relates more to the

contemporaneity of the noncontemporaneous [...] that can be contained within a concept.¹⁵

I ovenstående citat redegør Koselleck for begrebshistoriens egenskaber til at kunne analysere et begreb på tværs af forskellige tidsperioder og dermed fravriste sig fra et kronologisk aspekt. På trods af muligheden for at bryde kronologien, vil det i specialet ikke blive et tema, da jeg som skrevet ønsker at vise udviklingen af begreberne "Grønland" og "grønlænder" i den givne periode på cirka 30 år ved hjælp af flere nedslag i den givne tidsperiode. Dog åbner det op for flere spændende muligheder i fremtiden at kunne arbejde med begreberne udenfor en kronologisk ramme.

Angående afgrænsningen vil specialets hovedkilder, som skrevet i introduktionen bestå af de tre dagblade *Information*, *Politiken* og *Berlingske Tidende*.¹⁶ Disse dagblade er blevet valgt for at kunne spænde over et så bredt politisk spektrum som muligt. Hypotetisk vil dette male et mere nuanceret billede af landskabet end hvis kildeophavet udelukkende bestod af enten højre- eller venstreorienterede dagblade. Andre aviser såsom *Ekstra Bladet* og *BT* lå også i overvejelserne, men er blevet fravalgt grundet deres anderledes tabloide tilgang og form, der kan være svære at sammenligne med de valgte dagblade. Til sidst skal fravalget af andre medier såsom radio og tv også nævnes. En blanding af kilder fra tv, radio, tabloidaviser og de i specialet anvendte kilder vil sandsynligvis give et mere retmæssigt syn på hvordan det danske mediebillede portrætterede Grønland fra 1979-2009. Dog vil en sådan stor kildeblanding i specialets beskedne omfang være umulig at tøjle og navigere rundt i. Ved valget af de tre førnævnte dagblade har jeg reduceret kompleksiteten for at øge den, og ved hjælp af dette når jeg et spadestik dybere fremfor kun at skrabe overfladen. Det betyder også at emnet kan undersøges yderligere udenfor dette speciale i fremtiden, hvilket jeg kun kan håbe vil ske.

De to dagblade *Information* og *Berlingske* er tilgået digitalt fra *Mediestream.dk* på det Kongelige Bibliotek i Århus, mens *Politiken* er hentet fra dets eget digitale arkiv fra *Politiken.dk*. De enkelte aviser er fundet frem ved hjælp af søgeordet "Grønland*", hvor trunkeringen har tilføjet adskillelige suffikser som for eksempel "Grønlands" eller "grønlandsminister". En sådan bred søgning har også betydet at mange resultater skal vælges fra, da hver eneste avis har haft

¹⁵ Koselleck, R. "*Begriffsgeschichte* and social history". s. 90.

¹⁶ Vil fremover blot blive nævnt som *Berlingske*

enten et radio- og tv-tillæg eller en vejrudsigt hvor Grønland er blevet nævnt.¹⁷ Da opgavens problemformulering omhandler hvordan Grønland som begreb forstås politisk, er andre artikler såsom de adskillelige rejseartikler og-reklamer som specielt *Berlingske* og *Politiken* publicerede blevet fravalgt.¹⁸ Et sidste eksempel på fravalg er de artikler der omhandler Grønland og grønlandere bosat i Danmark, der som emne er spændende og fortjener at blive arbejdet med yderligere i andre sammenhænge, men som de tidligere eksempler svarer de ikke på problemformuleringen og bliver igen fravalgt.

¹⁷ Et af de utallige eksempler herpå er *Politikens* tv-oversigt og vejrudsigt fra d. 31. December 2002: Ukendt. "TV & VEJR". *Politiken* – 2. sektion, 31/12-02. s. 12.

¹⁸ Her kan et eksempel som *Berlingskes* rejserreportager fra Judith Betak nævnes: Betak, J. "Nybegyndere i Grønland". *Berlingske Tidende* – 4. sektion, 26/01-02. s. 14-15.

Analyse

Analysen vil som beskrevet ovenfor inkludere to dele der hver især analyserer to hele kalenderår – 1979 og 2002, der hver især giver et billede af hvordan det danske mediebillede så Grønland som begreb. Første del vil undersøge året 1979, hvor Grønlands Hjemmestyre blev indført, og hvordan de danske medier belyste dette. Udover dette vil forskellige emner fra året blive fremført fra de forskellige aviser. Anden del vil undersøge år 2002, der vil gå i dybden med valget til Landstinget 2002, og andre begivenheder der havde påvirket valget.

1979 – Grønland et skridt nærmere selvstændighed

Ved Grundloven af 1953 blev Grønland indlemmet som et dansk amt, hvilket også betød, at Grønlands infrastruktur skulle strømlines til at ligne resten af Danmark. På kort tid blev det grønlandske samfund omkalfatret i en sådan grad, at det gamle Grønland var svært at genkende små 26 år senere i 1979. Det var også svært for den grønlandske befolkning at følge med – for nogen gik udviklingen for hurtigt. Med tiden blev det klart, at opgaven at forene det grønlandske og danske folk til ét ville blive en uriaspost, og det grønlandske folk ønskede en større selvbestemmelse af lokale forordninger.¹⁹ Derfor blev der op gennem 1970'erne debatteret livligt angående et grønlandsk Hjemmestyre lignende det færøske ditto fra 1948, og d. 17. november 1978 vedtog Folketinget Hjemmestyreloven, som skulle til folkeafstemning i Grønland d. 17. januar 1979,²⁰ hvilket den grønlandske befolkning i overvejende grad stemte ja til. Hjemmestyret blev indført officielt d. 1. maj samme år.

Første del af analysen vil således beskæftige sig med året 1979, hvor det grønlandske Hjemmestyre trådte i kraft, og det grønlandske Landsting fik en større selvbestemmelse. Analysedelen vil begynde med en fælles analyse af dækningen af folkeafstemningen om Hjemmestyret d. 17. januar, hvorefter at analysen vil sprede sig ud og dække tre begivenheder dækket af den enkelte avis hver. Her er der tale om optakten til den grønlandske valgkamp til det første Landsting, som *Information* dækkede tæt. Grønlands forhold til EF vakte også stor interesse for specielt *Berlingske* i slutningen af året, og til sidst vil en diskussion, som *Politiken*

¹⁹ Sørensen, A. K. "Grønland – historie (1500-1979)". Denstoredanske.lex.dk. Set d. 14/11-23.

[https://denstoredanske.lex.dk/Grønland - historie \(1500-1979\)](https://denstoredanske.lex.dk/Grønland_-_historie_(1500-1979))

²⁰ Bundgård, J. "Kan det uendelige Grønland styres efter færøske regler?". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 01/01-79. s. 14.

fandt interessant, om hvorvidt en erstatning på 72 millioner kroner skulle tildeles enten Grønland eller Danmark. Udover dette vil analysen påpege de enkelte dagblades begrebshistoriske begreber gennem deres dækning af begivenhederne. Fokus vil som skrevet i metodeafsnittet være på politiske emner.

Folkeafstemningen d. 17. januar

Optakten til folkeafstemningen begyndte allerede i årets første dage, hvor både *Information* og *Berlingske* informerede deres læsere om den snarlige folkeafstemning. *Information* brugte i en artikel d. 2. januar Dronningens nytårstale som afsæt for en redegørelse for et af partierne på den yderste grønlandske venstrefløj, Inuit Ataqatigiit (der fremover bliver benævnt "IA"), som rådede den grønlandske befolkning at stemme "nej" til afstemningen. Ifølge IA ville Hjemmestyret blot være:

en tilsløring af den danske dominans i Grønland, og derfor primært vil komme til at tjene det formål at forvirre udviklingen af en kulturel, økonomisk og etnisk grønlandsk bevidsthed, som kan føre til en grønlandsk statsdannelse.²¹

Artiklens forfatter, Phillip Lauritzen, bifaldt dette synspunkt og tilføjede at IA's synspunkter "må støttes af enhver, der ikke mener, at danske interesser skal være afgørende for grønlændernes fremtid".²² Endvidere skrev han, at partiet IA netop tilføjede vigtige elementer til "den kritiske debat [...] for en åben, demokratisk udvikling,"²³ i et så hurtigt udviklet samfund som det grønlandske. Til sidst i artiklen opsummerede Lauritzen de andre to partiers ståsted i forhold til afstemningen, hvor Siumut og Atassut begge var fortalere for et "ja", og hvor Atassut til forskel fra de to andre partier var mere samarbejdsvillige med Danmark.²⁴

Dagen før, d. 1. januar, havde *Berlingske* tildelt en hel side med tre artikler der forberedte læseren på nogle af Grønlands udfordringer ved et "Ja" til Hjemmestyret. I "Kan det uendelige Grønland styres efter færøske regler" beskrev Johannes Bundgård blandt andet det

²¹ Lauritzen, P. "Margrethe II og Grønland". *Information*, 02/01-79. s. 10.

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*

problematiske i at give Grønland et lignende Hjemmestyre som på Færøerne, da Grønlands størrelse kunne blive et problem. Bundgård beskrev Grønlands størrelse noget malerisk som: "det uendelige Grønland med kommuner så store som vesteuropæiske stater med befolkninger som vestjyske stationsbyer".²⁵ Den geografiske sammenligning med Færøerne fortsatte i billedteksten til det tillagte billede til artiklen, der viste et satellitbillede af Nuuk, hvori der stod: "Grønlands »hovedstad« Godthåb [...] ligger ved indsejlingen til et fjordområde, der er så stort som Færøerne".²⁶ Bundgårds brug af de danske versioner af grønlandske bynavne som "Godthåb" vil blive belyst senere i analysen.

Grønlands abnorme størrelse var dog ikke det eneste Bundgård så som et problem forud for afstemningen. I artiklen "Løser ikke de nære problemer gennem hjemmestyrordning" forsøgte han at slå koldt vand i blodet, og prøvede at sende nogle af de høje forventninger til et Hjemmestyre tættere mod jorden igen. Specielt ønskede han at afmystificere nogle af de, i hans optik, hårde påstande han havde oplevet om dansk undertrykkelse. Specielt harcelerede han mod to emner: "»Den danske undertrykkelse af sproget«",²⁷ der, som citatet antydede, påstod at det grønlandske sprog blev undertrykt af Danmark, og "Det afskyelige kriterium »Fødestedskriteriet afskaffes«",²⁸ der ifølge Bundgård gik ud på at danskere var berettiget til en større løn end grønlændere. Ved begge påstande refererede han til, at Grønlands Landsråd selv havde taget initiativ til de ovenstående problemstillinger. Den sidste artikel på siden var blot en informationsartikel om det lovtekniske i forbindelse med det grønlandske Hjemmestyre.²⁹

Dækningen af optakten op til folkeafstemningen fortsatte i begge aviser som bragte nyheder om folk, der både vil stemme "ja" og "nej", blandt andet Nuuks borgmester Peter Thårup Høegh der ville stemme "nej".³⁰ Mere interessant er *Berlingske* dækning af det grønlandske ugeblad *Sermitsiak*, der opfordrede danskere boende i Grønland til ikke at stemme. I artiklen fortolkede Bundgård, at handlingen skyldtes at folkeafstemningen "vil bringe

²⁵ Bundgård, J. "Kan det uendelige Grønland styres efter færøske regler?". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 01/01-79. s. 14.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ Bundgård, J. "Løser ikke de nære problemer gennem hjemmestyrordning". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 01/01-79. s. 14.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ Bundgård, J. "De små bogstaver siger det centrale om hjemmestyret". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 01/01-79. s. 14.

³⁰ Bundgård, J. "Borgmesteren i Godthåb siger nej til hjemmestyret". *Berlingske Tidende*, 11/01-23. s. 5.

og

Ritzaus Bureau. "Borgmester: For tidligt at indføre hjemmestyre". *Information*, 10/01-79. s. 10.

et spinkelt flertal” og at det ”skaber nu panikagtige reaktioner”.³¹ Harmen fortsatte d. 15. januar i *Berlingske* lederartikel der skriver at hvis danskerne i Grønland afholdt sig for at stemme ”ville det være en understregning af, at der rigtignok er forskel på danskere og grønlandere – en holdning tæt i pagt med den gamle koloniherre-indstilling.”,³² og ”Der er et stort element af fastboende danskere, der har skænket deres hjerte til Grønland, dets natur og dets befolkning.”.³³ Forargelse eller ej, var der i både *Information* og *Berlingske* bred enighed om, at der til folkeafstemningen ville være et klart flertal til ”ja”-siden. Dog bragte *Berlingske* et interview med redaktøren for den grønlandske avis *Narssaq Avis*, Johan Egede, der selv kun troede på en fordeling på 55-60% til ja-siden grundet manglende information op til folkeafstemningen.³⁴

Modsat *Information* og *Berlingske* var *Politikens* optakt kort. Den startede dagen før afstemningen, d. 16. januar, med en kort artikel af dagbladets grønlandsansvarlige skribent, Erik Staffeldt, der noterede flere ting på liden plads. Først forventede Staffeldt ikke en stor stemmedeltagelse da der var ”tradition for lav valgdeltagelse i Grønland, og allerede før folkeafstemningen synes interessen for at deltage ikke at være overvældende stor.”.³⁵ Det sikre ”Ja” som de andre dagblade forudså, ville Staffeldt ikke give, og fremhævede i stedet de fremtrædende grønlandske politikere fra Siumut og Atassut, der alle gik ind for Hjemmestyret, ville lide et ”enormt prestigetab”³⁶ såfremt at grønlanderne stemte ”Nej”. Staffeldts artikel beskæftigede sig også med debatten om de danske vælgere, hvor der i *Politikens* version modsat *Berlingskes* var ”en del [...] har sagt de ikke vil deltage i folkeafstemningen, fordi de ikke vil påvirke en fremtid for Grønland”.³⁷ Hvor *Berlingske* brugte energi på forargelsen bragte *Politiken* blot, endnu i samme artikel fra Staffeldt, et citat fra Landsrådsformand, Lars Chemnitz (Atassut), der ønskede at alle stemmeberettigede skulle gøre brug af deres ret til at stemme.³⁸

Staffeldts artikel d. 16. januar var ikke den eneste *Politiken* bragte i forbindelse med folkeafstemningen. Samme dag publicerede avisen også en kronik af den grønlandske forfatter, Hans Lyng, der forklædt som en boganmeldelse argumenterede for, hvorfor et ”Ja” til

³¹ Bundgård, J. ”Valgpres mod danske stemmer”. *Berlingske Tidende*. 11/01-79. s. 5.

³² Ukendt. ”Afstemning i Grønland”. *Berlingske Tidende*, 15/01-79. s. 6.

³³ *Ibid.*

³⁴ Bundgård, J. ”Grønlandsk vurdering: Kun 55 pct. vil stemme ja til hjemmestyreløven”. *Berlingske Tidende*, 14/01-79. s. 8.

³⁵ Staffeldt, E. ”Kun få ventes at stemme”. *Politiken* – 2. sektion, 16/01-79. s. 3.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

folkeafstemningen var berettiget.³⁹ På afstemningsdagen udgav *Politiken* et debatinterview med to grønlandere der henholdsvis stemte "Ja" og "Nej", og diskussionen om Grønlands fremtid brød ud i lys lue.⁴⁰

Mere interessant udgav *Politiken* en leder d. 16. januar, der fulgte den samme stemning fra Staffeldts rapport – nemlig at der til avisens rædsel var en reel risiko for at grønlanderne ville stemme "Nej" til Hjemmestyret. Lederen begynder med at opsummere de forskellige grupperinger for et "Nej" og ender med konklusionen: "De er det af modsatte årsager, men det spiller naturligvis ingen rolle, hvis de blot er enige om at stemme nej og udgør et flertal".⁴¹ Det andet store emne i lederen er en acceleration af processen om Hjemmestyret, og en dertilhørende større suverænitet til Grønland, som artiklens over- og underoverskrift også indikerer: "Stem ja – på høje tid med øget selvstyre".⁴² Artiklen argumenterer, at "den grønlandske befolkning vil være i stand til at tage ansvaret for beslutningerne", og at "det i hvert fald på visse områder kan foregå i et hurtigere tempo".⁴³ Ønsket om at udviklingen skulle accelereres understreges i en afsluttende bemærkning, hvor der også ønskedes en større rummelighed fra dansk side:

Når vi finder det vigtigt, at det begyndende selvstyre ikke udskydes, er det fordi det efter vor opfattelse er på høje tid, at der fastlægges en plan for selvstyre. Og viser det sig muligt at gå hurtigere frem end planlagt, bør der i de kommende år være lydhørhed for det i Syddanmark.⁴⁴

På trods af ønsket om en øget acceleration af suverænitet, var der dog ikke tale om selvstændighed, hvilket ses i artiklens sidste ord, Syddanmark, der i denne sammenhæng skal forstås som den danske del af Rigsfællesskabet. *Politikens* forståelse af Nord- og Syddanmark vil blive belyst senere i analysen.

Politiken slap dog med skrækken. Ud af de 28.889 stemmeberettigede stemte cirka 63,3% udi en fordeling på 70,1% til "Ja" mod 25,3% til et "Nej".⁴⁵ Fortolkningen af

³⁹ Lyng, H. "kajumigsautit". *Politiken* – 2. sektion. 16/01-79. s. 5-6.

⁴⁰ Staffeldt, E. "Der er blevet bestemt for meget over os". *Politiken* 2. sektion 17/01-79. s. 3.

⁴¹ Ukendt. "Stem ja". *Politiken* – 2. sektion. 16/01-79. s. 4.

⁴² *Ibid.*

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Lauritzen, P. "Hjemmestyrets vedtagelse udløser valgkamp i Grønland". *Information*, 19/01-79. s. 1 & 14.

stemmefordelingen var ikke overraskende noget forskellig på aviserne. *Information* berettede først og fremmest om en stor folkefest blandt grønlandere både i København og i Nuuk, der endte i et fakkeloptog ned til det grønlandske Radiohus "hvorfra man direkte transmitterede dets grønlandske version af den gamle borgerretssang fra det sorte USA. »We Shall Overcome«".⁴⁶ Foruden dette dokumenterede Lauritzen flere positive og negative kommentarer fra fremtrædende politikere både fra Grønland og Danmark.⁴⁷ I forhold til stemmedeltagelsen på 63,3% nævnte Lauritzen, at det var tæt på det normale, hvor han brugte andre eksempler som sidste folketings- (70%) og landsrådsvalg (66,8%). Grunden til at andelen denne gang var en smule lavere skyldtes ifølge Lauritzen "dårligt vejr mange steder".⁴⁸

På trods af undskyldningerne begrædte Lauritzen i sin anden artikel, "Æren", den lavere stemmeandel, således at "et absolut flertal for hjemmestyre blev således ikke markeret".⁴⁹ Denne artikel kan tolkes som startskuddet til valgkampen til det kommende landstingsvalg d. 4. april, da artiklen i brede vendinger hylder det politiske parti Siumut, som Lauritzen alene tildelte æren for Grønlands nye politiske situation. Mere interessant er det dog, at der i artiklen sendes flere stikpiller mod Siumuts største politiske konkurrent, Atassut, der, ifølge Lauritzen, i årene op til ikke havde presset nok på for det forestående Hjemmestyre, og blot lagde sig i slipstrømmen for Siumuts kamp om større suverænitet. På trods af at Lauritzen sammenlignede Atassut i "en ikke særlig dækkende dansk parallel"⁵⁰ med Socialdemokratiet, skrev han, at Atassut "har udelukkende fungeret som et konservativt korrelat til den dynamik, Siumut har stået for".⁵¹ Stikpillerne mod Atassut skyldtes med stor sandsynlighed Lauritzens frygt for det kommende landstingsvalg hvor han spåede Atassut stor vælgertilslutning, og tørt konkluderede: "Utak kan jo være verdens løn".⁵²

Den kommende valgkamp er også *Politikens* hovedfokus. Staffeldt beskriver d. 19. januar hvorledes Siumut og Atassut allerede strides på flere områder, som for eksempel prioriteringen af enten byer eller bygder og sågar hvad Hjemmestyrets officielle navn skulle være på grønlandsk. Den konflikt der fyldte mest for Staffeldt, var spørgsmålet om hjemvendte grønlandere fra Danmark skulle have en højere løn, end de der aldrig havde forladt Grønland.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ Lauritzen, P. "Æren". *Information*. 19/01-79. s. 1.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ *Ibid.*

⁵² *Ibid.*

Til dette spørgsmål citerede Staffeldt både Lars-Emil Johansen (Siumut) der var imod loven på grund af "det vil skabe klasseforskelle", ⁵³ og Otto Steenholdt (Atassut) der var for, da "En grønlandsk udsendt fra Danmark er dobbelt så meget værd end en dansker på grund af sprogkundskaberne.". ⁵⁴ Ulig *Information* var der i *Politiken* ikke rapportager om det grønlandske folks glæde eller gråd, andet end et billede på avisens forside d. 19. januar af ovenstående Lars-Emil Johansen der holdte en tale foran Radiohuset i Nuuk. ⁵⁵ Dog var der et par dage senere bragt en kort artikel der berettede om "fyldige reportager" om afstemningen fra USA, der primært handlede om Grønlands strategiske placering mellem dem selv og Sovjetunionen, og den kolde krig der blev ført mellem de to supermagter. ⁵⁶

Berlingske meldte ligeledes om det grønlandske "Ja". Dagbladet havde en udsendt i Grønlændernes Hus i Løvstræde, København, for at rapportere om den gode "afstemningsstemning" der indeholdt "underholdning med både sangkor, guitar og mundharpe". ⁵⁷ Den 19. januar var afstemningsresultatet kommet i hus, og *Berlingske* kunne fortælle om de samme resultater som de andre aviser, og noterede at blot "44 pct. tog medansvar for hjemmestyret med et ja". ⁵⁸ Foruden dette blev den grønlandske stemmeandel på 63,2 % sammenlignet med Danmark, hvor Bundgård noterede at andelen "er dog normalt mindre i Grønland, end i Danmark". ⁵⁹ Modsat *Information* og *Politiken*, der skød valgkampen i gang med det samme, tillagde *Berlingske* og Bundgård derimod vægt på det nye Hjemmestyres første politiske opgaver og havde i sin artikel en lang liste klar med områder der skulle være i orden inden nytår 1981 som blandt andet indeholdte:

Styrelsesordningerne for Grønland og de grønlandske kommuner, skatter og afgifter samt kirkens styrelse [...] Fiskeri, jagt, landbrug, renavl, fredning, landsplanlægning, nærings- og konkurrencelovgivning, lukketider, og regler om alkoholssalg. Hertil kommer de sociale forhold, arbejdsmarkedsforhold, undervisning, kultur og erhvervsuddannelse. ⁶⁰

⁵³ Staffeldt, E. "Politisk strid efter ja til hjemmestyret". *Politiken*, 19/01-79. s. 9.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Staffeldt, E. "Grønlandsk ja til hjemmestyre". *Politiken*, 19/01-79. s. 1.

⁵⁶ Nielsen, S. "USA-kommentar til Grønlandsvalg". *Politiken*, 21/01. s. 2.

⁵⁷ "Tikili". "Grønlændere i fest og alvor". *Berlingske Tidende* – 2. sektion, 18/01-79. s. 3.

⁵⁸ Bundgård, J. "Grønlandske vælgere sikrede hjemmestyret". *Berlingske Tidende*, 19/01-79. s. 5.

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ *Ibid.*

Foruden denne store mundfuld fra Bundgård, havde avisen i sin leder også kommenteret på den nye grønlandske hverdag. lederen bemærkede først det grønlandske stemmetal som "ikke var rungende",⁶¹ hvorefter der som i Bundgårds artikel blev henvist til det nye Hjemmestyres store fremtidige opgaver. Teksten byggede på en underbygget advarsel mod det grønlandske Hjemmestyre, såfremt det ønskede større suverænitet, måtte den økonomiske støtte fra Danmark tilsvarende falde. Tiltroen til at Grønland alene kunne løfte opgaven var mildt sagt ikke stor, og der blev i lederen stillet et simpelt dilemma op for de grønlandske ledere med de største selvstændighedsønsker:

Efterhånden må det [...] komme til en afklaring i Grønland af, om det vil foretrække at leve som naturfolk med ret beskedne materielle krav eller leve i ønsket om at være et folk i udvikling og da på gængse vesterlandske betingelser⁶²

Der fortsattes med at problematisere Grønlands kritiske forhold til EF, og sluttedes med at konkludere:

Hjemmestyret bliver ikke let for Grønland. Risikoen for fejltagelser bliver betydelig, og glæden over retten til at begå dem kan med tiden tage noget af. En fremtid i frihed og uden store fejltagelser vil være endnu bedre for Grønland, og er hvad alle håber.⁶³

Ovenstående indlæg fra *Berlingskes* leder og Johannes Bundgård tegner et tydeligt billede af, at de ikke havde den stærke tiltro til, at det kommende grønlandske landsting bestående udelukkende af grønlændere havde de rette færdigheder til at løse de store problemer de stod over for.

Optakten og resultaterne ved Folkeafstemningen d. 17. januar viser først og fremmest en tydelig politisk partiskhed mellem *Information* og *Berlingske*, hvilket også kan anes hvis man skuer mod de to primære journalister fra dagbladene.

⁶¹ Ukendt. "Grønlandsk hverdag". *Berlingske Tidende*, 19/01-79. s. 8.

⁶² *Ibid.*

⁶³ *Ibid.*

Information lænede sig ikke overraskende til venstrefløjens hvori de politiske partier på den ydre venstrefløj (Siumut og IA) nød størst sympati. Lauritzens direkte støtte til Siumut er ikke overraskende. Igennem sin journalistiske karriere havde han dækket den grønlandske kamp for Hjemmestyret så tæt, at selv en af Siumuts grønlandske frontkæmpere, Lars-Emil Johansen, beskrev Lauritzens arbejde som:

»Kærlighed gør blind«. Og Phillip mistede stort set sin ellers veludviklede kritiske sans i sin fascination over det grønlandske oprør i begyndelsen af 70'erne. Et oprør mod et postkolonialt, paternalistisk og bedrevidende styre af Grønland.⁶⁴

Johannes Bundgård fik også kommenteret dette tætte forhold i en kort artikel d. 13. januar, hvori han beskrev Lauritzen som "et meget aktivt medlem af Siumuts støttekomite",⁶⁵ noget som dog blev rettet i et dementi to dage senere, d. 15. januar, da Lauritzen havde kontaktet avisen, der derefter skrev "at han ikke er medlem hverken af Siumut eller af »partiets danske støttekreds«".⁶⁶ På trods af at Lauritzen ikke officielt var en del af Siumut i begyndelsen af 1979, var det dog tydeligt hvor sympatien lå. I slutningen af 1979 gjorde Lauritzen alvor af sin store passion for Grønland, og flyttede derop for at arbejde som journalist på *Atuagagdliutit/Grønlandsposten*, og bestred senere fra 1981-1989 posten som Hjemmestyrets informationschef, hvor han arbejdede tæt sammen med det regerende parti – Siumut.⁶⁷

Omvendt holdt *Berlingske* sig på den konservative borgerlige fløj. Der var en bred accept af, at der i det grønlandske flertal var et ønske om større selvstændighed. Men som ovenstående artikler viser, var der en stor skepsis om hvorvidt grønlænderne kunne bære den tunge byrde alene uden stor dansk støtte. Den danske vinkel bliver også tydeliggjort hvis man ser på journalisten Johannes Bundgård, der i *Berlingske Medarbejderforening 100 års jubilæumsblad* blev beskrevet som "konservativ af udgangspunkt og absolut ikke hørte den røde blok".⁶⁸

⁶⁴ Johansen, L-E. "Forord – Fascination og Aversion". Fra: Lauritzen, P. *Phillip Lauritzen i Grønland – 21 års journalistik*. red. Jepsen, A. Tiderne Skifter, 1997. s. 3.

⁶⁵ Bundgård, J. "Strid om journalistjob". *Berlingske Tidende*, 13/1-79. s. 16.

⁶⁶ Redaktionen. "BERLINGSKE RETTER". *Berlingske Tidende*, 15/1-79. s. 14.

⁶⁷ Jepsen, A. "Indledning – Den store uro". Fra: Lauritzen, P. *Phillip Lauritzen i Grønland – 21 års journalistik*. red. Jepsen, A. Tiderne Skifter, 1997. s. 7-9.

⁶⁸ Munk-Petersen, T. "Her skejer vi ikke ud". *Det er Os, der er avisen – Berlingske Medarbejderforening 100 år*. Berlingske Medarbejderforening, 2010. s. 71.

I et begrebshistorisk perspektiv arbejdede dagbladene også udfra et forskelligt erfaringsrum og forventningshorisont. Foruden *Informations* dækning af den politiske venstrefløj var der også stor opmærksomhed på det grønlandske folks vej mod en større selvstændighed. I den forbindelse kan der konstateres at *Information* arbejdede udfra et erfaringsrum, der malede et billede af det grønlandske folk som koloniserede, og som kæmpede mod de hvide danske kolonisatorer. Dette vises tydeligt ved Lauritzens billedsprog, hvor han med reference til det mørke USA beskrev fællessangen af den grønlandske version af "We shall overcome", der blev brugt som en kampsang i den amerikanske borgerrettighedsbevægelse i midten af 1900-tallet.⁶⁹ I samme artikel bragte Lauritzen endda en bemærkning om at en grønlænder påtalte den ellers begejstrede grønlandsminister Jens Peder Hansen som "koloniministeren".⁷⁰ Glæden ved at Grønland havde vristet sig fri fra sit danske overherredømme blev vist ved det store fokus *Information* havde på fejringen af Hjemmestyrets indførelse, og erfaringsrummet er allerede tildelt vigtige erfaringer, og fokus rettedes mod det kommende valg. Nu hvor Grønland ikke længere hørte under Danmark, var der åbnet op for en politisk kamp, som *Information* og Phillip Lauritzen ønskede at venstrefløjen skulle vinde, hvilket ses i den samme avis fra 19. januar med hyldestartiklen til Siumut og stikpillerne mod Atassut. Ligesom med de direkte konnotationer som ved "koloniministeren", kan man også læse artiklens titel: "Hjemmestyrets vedtagelse udløser valgkamp i Grønland" – der var så at sige ikke tid til at hvile på laurbærrene.

Den kommende grønlandske valgkamp kan således også tildeles at *Informations* forventningshorisont er blevet udvidet. Ved det grønlandske "Ja" til afstemningen forvandlede Grønland sig med ét fra en dansk "koloni" til en demokratisk stat med en dermed tilhørende politisk kampplads, som *Information* ønskede at tilkæmpe sig. Dette emne vil blive belyst senere i analysen, når vi kommer tættere på den grønlandske valgkamp som *Information* dækkede betydeligt.

Berlingske og Johannes Bundgårds dækning kan i et begrebshistorisk perspektiv derimod analyseres udfra et erfaringsrum hvor Danmark har været forvalter af Grønland med dertilhørende store økonomiske investeringer til følge. I den sammenhæng kan der anes en vis forargelse over de grønlændere med de største ønsker om selvstændighed, hvilket ses i

⁶⁹ Ukendt. "We Shall Overcome". Wikipedia.org. Set d. 17/11-23.

https://en.wikipedia.org/wiki/We_Shall_Overcome

⁷⁰ Lauritzen, P. "Hjemmestyrets vedtagelse udløser valgkamp i Grønland". *Information*, 19/01-79. s. 1.

Bundgårds artikel fra 1. januar, hvor der argumenteres mod nogle af de hårdeste påstande fra grønlandsk side såsom knægtelsen af det grønlandske sprog og de danske arbejdsvisa.

Berlingskes erfaringsrum med Danmark som grønlandsk forvalter betød også at det var svært for Bundgård og avisen at forestille sig et Grønland uden dansk indflydelse. Det ses i deres lederartikel fra d. 19. januar, hvor scenarierne blev trukket skarpt op mod hinanden i et tydeligt billedsprog der beskrev grønlændere uden dansk økonomisk støtte som "naturfolk".⁷¹ Dette betyder også at deres forventningshorisont indenfor dette område er relativt smal, og allegorisk kan beskrives som "Danmark – eller Kaos". De kan ikke forestille sig at Grønland kan klare sig uden Danmark, hvilket afslutningen af ovenstående leder også viste, da de manede til besindelse: "En fremtid i frihed og uden store fejltagelser vil være endnu bedre for Grønland, og er hvad alle håber".⁷² Grønland bliver således ønsket tillykke med sit Hjemmestyre, men anbefales til at Danmark beholder sin plads som formynder over det unge demokratiske projekt. Erfaringsrummet med Danmark som forvalter, og forventningshorisonten om et selvstændigt Grønland i kaos vil blive belyst yderligere i afsnittet om Grønlands forhold til EF, som *Berlingske* bruger meget energi og spalteplads på i november og december 1979.

Hvor *Information* og *Berlingske* defineres klart ud fra hvert deres politiske akse, en socialistisk og en konservativ, og derfor står med klart definerede erfaringsrum og forventningshorisonter, står *Politiken* i en position i midten af de to, og deler erfaringer med begge aviser. Overfladisk beskrevet støttede *Politiken* på den ene side grønlændernes krav om større suverænitet som *Information*, og på den anden side ses Grønland som en uadskillelig del af Danmark, som *Berlingske* også ser det. Hvis man ser mere nuanceret på det, er der dog en større forskel. I *Politikens* lederartikel fra d. 16. januar, der tidligere er blevet behandlet, opfordredes de stemmeberettigede til at stemme ja til afstemningen, og at tempoet for en større suverænitet skulle følge grønlændernes, og ikke danskerne. At det netop er grønlænderne, og ikke danskerne, der skal bestemme tempoet åbner også op for avisens grundholdning – at grønlænderne nu er klar til et større ansvar for deres egen fremtid, og ikke længere i lige så høj grad har brug for Danmarks hjælp. Denne holdning står på grundpillerne af *Politikens* erfaringsrum af et Grønland der op til 1979 og afstemningen er blevet moderniseret i et dansk forbillede ved hjælp af Danmark, og nu er klar til det næste skridt med

⁷¹ Ukendt. "Grønlandsk hverdag". *Berlingske Tidende*, 19/01-79. s. 8.

⁷² *Ibid.*

et større medansvar. At der i disse tilfælde ikke tales om selvstændighed, eller løsrivelse fra Danmark, ses når Danmark konsekvent omtales som "Syddanmark" – Grønland er med større suverænitet eller ej stadig en del af Danmark. Deri ligger forskellene og lighederne også med *Information* og *Berlingske*. *Information* omtaler Grønland som en koloni der løsriver sig fra kolonisatoren. *Politiken* mener at Danmark hjælper Grønland mod større suverænitet. Derimod er Grønland ifølge *Berlingske* et dansk protektorat der ikke kan tage vare på sig selv, og derfor må Danmark tage styringen for grønlænderne. *Politiken* opfatter ikke Grønland som et dansk protektorat, men den store ø er stadig under dansk besiddelse, nu med krav på større selvbestemmelse. *Politikens* erfaringsrum står et sted mellem de to yderpunkter og deler erfaringer med begge, som giver et tredje rum.

Et andet eksempel på hvor de tre avisers erfaringsrum står i forhold til hinanden er ved at se hvordan de præsenterer de grønlandske byer for læseren. *Berlingske* omtaler konsekvent de grønlandske byer ved deres danske navne, således at Nuuk for eksempel omtales som Godthåb, og hvis status som hovedstad i Bundgårds artikel fra 1. januar endda sættes i situationstegn: "Grønlands »hovedstad« Godthåb",⁷³ hvilket tydeligt henviste til at hovedstaden i Grønland selvfølgelig var København – ligesom i Danmark. *Information* brugte derimod udelukkende de grønlandske navne, hvorimod *Politiken* i sine underrubrikker brugte begge navne som eksempelvis: "Sisimut (Holsteinsborg)",⁷⁴ og i brødteksterne inkonsekvent både benyttede grønlandske og danske navne på byer som i artiklen "Der er blevet bestemt for meget over os" fra 16. januar 1979, hvor Sukkertoppen, Nuuk og Godthåb blev nævnt.⁷⁵

Otte dage efter afstemningen erfarede *Politiken* at den grønlandske udgave af hjemmestyreordningen var så ringe oversat, at "Der er fejl på hver side".⁷⁶ Historien blev fulgt op dagen efter d. 25. januar i en ny lederartikel der revsede den dårlige oversættelse, og i samme ombæring sammenlignede den dansk-grønlandske relation med Danmarks forhold til EF:

Kniber det for nogle at sætte sig ind i situationen, som den må opleves af den grønlandske befolkning, skal vi blot minde om vor egen situation i EF. Der

⁷³ Bundgård, J. "Kan det uendelige Grønland styres efter færøske regler?". *Berlingske Tidende* – 3. Section, 01/01-79. s. 14.

⁷⁴ Staffeldt, E. "Skarp kritik af betænkning om hjemmestyret". *Politiken*, 24/01-79. s. 3.

⁷⁵ Staffeldt, E. "Der er blevet bestemt for meget over os". *Politiken* – 2. sektion, 16/01-79. s. 3.

⁷⁶ Staffeldt, E. "Skarp kritik af betænkning om hjemmestyret". *Politiken*, 24/01-79. s. 3.

kræver vi – med fuld ret – at det danske sprog skal respekteres. Vi vil ikke bøje os for, at vi skal underrettes om de vilkår, vi har i den sammenhæng, på et fremmed sprog.⁷⁷

Ovenstående citat og sammenligning er også et rammende billede af *Politikens* forventningshorisont for Grønland. Baseret på avisens erfaringsrum om et Grønland der er klar til at tage det næste skridt i moderniseringen og dermed få en større suverænitet givet af Danmark. Denne proces skal i fremtiden ende i en konfødereret relation mellem Danmark og Grønland som lige partnere, ligesom Danmarks forhold til EF.

Med disse store tanker og drømme om Grønlands fremtid kan det undres, at *Politikens* dækning af den grønlandske afstemning ikke havde mere indhold. *Politiken* havde af de tre dagblade den med afstand mest sparsomme dækning af Hjemmestyreaftemningen. I alt bestod optakten af de tidligere fire nævnte artikler fra d. 16. og 17. januar. Yderligere blev grønlandernes reaktioner på afstemningen også dækket karrigt i forhold til de andre. Avisen nøjedes med at præsentere læseren for et billede af Lars-Emil Johansen der holdt tale, i modsætning til folkereportager fra København og Nuuk fra henholdsvis *Berlingske* og *Information*. Dette er et emne der vil blive taget yderligere op i *Politikens* anden del af analysen der vil se nærmere på hvad avisen egentlig dækkede vedrørende Grønland i 1979.

***Informations* lange valgkamp**

Afsnittet vil analysere *Informations* dækning af valgkampen til Grønlands første valg til Landstinget d. 4. april 1979. Avisens dækning bliver fremhævet på grund af specielt to ting. For det første viede avisen langt mere spalteplass til valget i forhold til de to andre dagblade, hvilket vil fremhæves til sidst i afsnittet. For det andet var der en intens interesse i et af partierne, Sulissartut Partiat (fremover nævnt som "SP"), der på trods af mængden af opmærksomhed fra avisen blot fik 5,6 procent af stemmerne, hvilket ikke var nok til at opnå et eneste mandat til Landstinget.

Som Lauritzen lovede fra afstemningsdagen, var den grønlandske valgkamp allerede ved afstemningen skudt i gang. Den 22. januar, fem dage senere, bragte *Information* historien om hvordan grønlandsministeriet, med Jørgen Peder Hansen som minister, afviste muligheden for

⁷⁷ Ukendt. "Sprog-fusk". *Politiken* – 2. sektion, 25/01-79. s. 4.

at Siumut og den grønlandske arbejderforening S.I.K. kunne danne et listeforbund til det kommende valg. Artiklen beskriver de komplekse lovtekniske detaljer i afvisningen, der kort og godt kan konkluderes som en kras kritik af grønlandsministeriet, der noget obskurt blot kan begrunde sin afvisning ved at sige at Landsrådet ved sin ansøgning "ikke [...] mener listeforbund, når det ønsker listeforbund".⁷⁸ Kritikken og forargelsen over grønlandsminister Hansen fortsatte i de kommende dage. To dage senere bragte *Information* et interview med formanden for S.I.K., Odaq Olsen, der kritiserede Hansen for sin afvisning af listeforbundet, der i Olsens optik ville sætte Grønland i "en situation, hvor resultatet kan blive, at man forringer chancerne for et styre i Grønland, der tjener lønmodtagernes interesser".⁷⁹ Kritikken kommer også grønlandsministeren for øre, og d. 29. januar svarer Hansen igen i et læserbrev til *Information*, hvor han forsvarede sig med at beslutningen ikke kunne tages af ham alene, men også af Landsrådets forretningsudvalg, hvor Atassut havde flertal, afviste dette forslag, og at hans hænder dermed var bundet. *Information* købte dog ikke hans forklaring og tillagde i forlængelse af læserbrevet deres egen kritik af Hansens forsvar i fem punkter, der tillagde skylden alene på Hansens skuldre.⁸⁰

Diskussionen fortsatte og d. 21. februar indsendte folketingsmedlem og medlem af Landsrådets forretningsudvalg, Otto Steenholdt (Attasut), et læserbrev hvor han klargjorde sin side af sagen. Steenholdt forklarede at på trods af at forretningsudvalgets mandater var fordelt mellem de to store partier, Attasut og Siumut, og at Attasut havde et flertal tre mod én, var der i forretningsudvalget ikke tale om partipolitiske beslutninger, da forretningsudvalget blot "skal varetage landsrådets interesser og føre landsrådets vedtagelser ud i livet".⁸¹ Han understregede, at Landsrådet tidligere havde vedtaget at partier og foreninger ikke kunne danne listeforbund, som S.I.K. og Siumut havde ønsket det, og kaldte hele debatten for en hetz fra *Informations* side "som altid fører Sujumut [Steenholdts stavemåde]-synspunkter frem".⁸²

Debatten kulminerede i en opinionsartikel skrevet af Lauritzen d. 23. februar. I tiden mellem første artikel om listeforbundssagen og opinionsartiklen havde S.I.K. som konsekvens af sagen dannet deres eget parti – Sulissartut Partiat, noget som vil blive belyst senere i

⁷⁸ Lauritzen, P. "Grønlandsministeren afviser listeforbund i Grønland trods Landsrådets vedtagelse". *Information*, 22/01-79. s. 8.

⁷⁹ Lauritzen, P. "Afvisning fra minister kan føre til ekstraordinær arbejderkongres i Grønland". *Information*, 24/01-79. s. 9.

⁸⁰ Hansen, J. P. & Information. "Opstilling på Grønland". *Information*, 29/01-79. s. 9.

⁸¹ Steenholdt, O. "Landsrådet om listeforbund". *Information*, 21/02-79. s. 11.

⁸² *Ibid.*

analysen. Lauritzens opinionsartikel klandrede både Attasut og grønlandsminister Hansen for dannelsen af partiet der på det tidspunkt dermed splittede den grønlandske venstrefløj i tre dele – Siumut, selvstændighedsbevægelsen IA og det nye SP. Lauritzen mente at splittelsen var en bevidst handling fra Attasuts side, da det ville forårsage stemmespild til valget og dermed gavne dem selv, da de var det eneste parti der ikke stod på venstrefløjen. Hårdere gik han dog til Jørgen Peder Hansen, der først blev beskyldt for ikke at tale sandt: "Grønlandsministeren har således *ikke*, ifølge dokumenterne, fulgt Landsrådet – heller ikke, selv om Otto Steenholdt gentager det".⁸³ Han fortsatte med at revse Hansen, og beskyldte ham for at hans involvering i listeforbundssagen ville få store politiske konsekvenser:

Hjemmestyret vil komme til at leve med følgerne og erfaringerne [...] Hans politiske ansvar for valgbekendtgørelsen indebærer et direkte medansvar for det politiske resultat af landstingsvalget og dermed for, hvem der skal forestå udformningen af det grønlandske hjemmestyres første fire år.⁸⁴

Hvad der er ret og uret i listeforbundssagen er svært at konkludere uden en større juridisk kundskab. Dog gjorde Lauritzen i sin opinionsartikel brug af sin historiebevidsthed, ved at forudsige en potentiel dommedagsprofeti indeholdende et stemmespild på venstrefløjen der ville resultere i et politisk flertal til Atassut. Denne historiebevidsthed er baseret på *Informations* tidligere nævnte erfaringsrum, der maler et billede af kolonien Grønland, som bliver knægtet af den store koloniasator Danmark – i dette tilfælde at en dansk minister blander sig i en grønlandsk demokratisk proces. Lauritzens ovenstående brug af historien med et narrativ om grønlandsministeren som en gemen forstyrrer af det grønlandske demokrati kan der sættes spørgsmålstegn ved. Ved udlægningen af de lovtekniske problemer interviewes flere embedsmænd i grønlandsministeriet til artiklen d. 22. januar, og alle forsøgte at forklare komplikationerne i det forestillede problem. Hvad der mest af alt lignede en juridisk hårknude blev baseret på erfaringsrummet vendt til en kritik af en minister der ifølge *Information* blev for enerådigt undertrykkende. Tilmed skal Lauritzens og *Informations* egen partiskhed tages med. Det store spørgsmål er, om avisen ville føre samme store indignation, hvis grønlandsministerens handlinger førte til et nyt politisk parti til højre for Attasut fremfor dannelsen af SP.

⁸³ Lauritzen, P. "Et nyt parti". *Information*, 23/02-79. s. 14.

⁸⁴ *Ibid.*

Som skrevet tidligere blev en af konsekvenserne for listeforbundssagen, at S.I.K. til en ekstraordinær arbejderkongres i begyndelsen af februar kunne præsentere hvad Lauritzen formulerede som "et overraskende resultat",⁸⁵ nemlig stiftelsen af et nyt arbejderparti – Sulissartut Partiat (SP). Den næste måneds tid handlede en stor del af *Informations* grønlandske nyhedsstrøm om dette parti og dets tumultariske undfangelse. Den 12. februar kunne Lauritzen berette om detaljer fra den ekstraordinære kongres, hvor specielt bagmanden for kongressen, Odaq Olsen, indtog for ham selv en uheldig hovedrolle. Olsen godkendte først modvilligt stiftelsen af det nye parti, blev dernæst forbigået som formand for partiet og blot stemt ind som næstformand, for til sidst at blive nedgraderet fra formand af S.I.K. til menigt medlem af hovedbestyrelsen.⁸⁶

Også Siumut, der ved første indskydelse bød det nye parti velkommen, begyndte at forberede sig på en kamp mod sin nye politiske modstander. Lauritzen rapporterede specielt fra partiets lokalafdeling i Nuuk, der gik hårdt til SP med anklager om en unødvendig splittelse på den grønlandske venstrefløj. Siumut havde også belæg for deres påstand. En stor del af S.I.K.'s, og dermed også SP's, fremtrædende medlemmer var også medlemmer af Siumut, heriblandt både den nye formand, Kristian Poulsen, og den detroniserede næstformand Odaq Olsen, hvilket resulterede i et dobbeltmedlemskab af de to politiske partier.⁸⁷

I tiden op til valget blev nyheder om SP bragt flittigt, blandt andet små artikler om partiets "arbejdsprogram",⁸⁸ og i midten af februar havde Lauritzen et langt interview med Poulsen der kunne fortælle at både han og Olsen havde meldt sig ud af Siumut, for at hellige sig det nye partis sag.⁸⁹ Som optakt til valget i april præciserede partisekretær for SP, Jens Lyberth, partiets position som arbejderpartiet i forhold til Siumut "der styres af lærere og præster, mennesker fra det højere samfundslag [...] Siumut havde udnyttet ønsket om bedre vilkår for de lavestlønnede politisk uden rigtigt at gøre noget ved det"⁹⁰ SP var således et arbejderparti med et arbejdsprogram for de grønlandske arbejdere.

⁸⁵ Lauritzen, P. "Grønlands lønmodtagere laver nyt arbejderparti". *Information*, 05/02-79. s. 1.

⁸⁶ Lauritzen, P. "Siumut: Det nye grønlandske arbejderparti har ikke mandat fra arbejderforeningerne". *Information*, 12/02-79. s. 3.

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ Ritzau Bureau. "Sulissartuts arbejdsprogram". *Information*, 19/02-79. s. 1.

⁸⁹ Lauritzen, P. "Afviser at grønlandske arbejderforeninger er imod det nye arbejderparti". *Information*, 14/02-79. s. 9.

⁹⁰ Lauritzen, P. "Sulissartut Partiat er lavet af de grønlandske arbejdere". *Information*, 03/04-79. s. 8.

Informations store interesse af stiftelsen af et parti for arbejdere er i sig selv ikke bemærkelsesværdigt, andet end den tumultariske historie om selve partiets undfangelse der indeholdt kongemord og en impulsiv partidannelse. Dog beskæftigede *Information* sig med den grønlandske valgkamp i langt højere grad end de andre aviser, ved ikke blot at dække SP intensivt, men også ved at deltage i flere vælgermøder rundt i landet blandt andet i Ausiait⁹¹ og Nuuk,⁹² samt store portrætinterviews med fremtrædende kandidater fra alle fire stemmeberettigede partier: IA,⁹³ Siumut,⁹⁴ SP,⁹⁵ og selv Attasut,⁹⁶ som Lauritzen sjældent havde rost, fik muligheden for at klargøre deres politik for læseren.

Sammenligner man med de andre dagblade er dækningen ikke tilsvarende. *Berlingske* beretter om stiftelsen af SP med kommentaren: "Det er den fjerde »parti«-dannelse i Grønland, og den tredje på den politiske venstrefløj",⁹⁷ hvilket ved at sætte "parti" i citationstegn udfor de fire politiske partier ikke viser den store tiltro til det grønlandske politiske projekt. Ved *Politiken* er der ingen nyheder om SP's stiftelse, og ved optakten til valget nøjedes avisen med at publicere tre artikler der handlede om en forventet lav valgdeltagelse,⁹⁸ en "meget stor valgsejr" til Siumut baseret på en meningsmåling fra byen Sisiumut,⁹⁹ og en artikel på valgdagen der kort forklarede partiernes egenart.¹⁰⁰

Sammenligningen af spaltepads og artikler dedikeret til det grønlandske valg bekræfter også *Informations* forventningshorisont, der tidligere i analysen er blevet defineret udfra et Grønland som en frigjort koloni der nu skulle træde de første selvstændige demokratiske skridt. Forventningerne for fremtiden var baseret på et vægelsind af håb og frygt for fremtiden. *Information* mente at Siumut alene kunne høste æren for Grønlands nye status, men frygtede at de til det kommende valg ikke ville kunne danne flertal på grund af Atassut. Vægelsindet mellem håb og frygt var der stadig til optakten af valget, blot i nye klæder. De hårde beskyldninger mod grønlandsminister Jørgen Peder Hansen er blandt andet baseret på frygten

⁹¹ Lauritzen, P. "Grønlands selvstændighedsbevægelse beskyldes for nazistisk racepolitik". *Information*, 17/03-79. s. 1 & 16.

⁹² Lauritzen, P. "Grønlandsk opgør før valget til landstinget". *Information*, 28/03-79. s. 5.

⁹³ Lauritzen, P. "Den nationale kamp er ikke nok". *Information*, 30/03-79. s. 11.

⁹⁴ Lauritzen, P. "Ingen fanger går ud på nyisen uden en istuk, så han kan mærke, om den kan bære". *Information*, 31/03-79. s. 10.

⁹⁵ Lauritzen, P. "Sulissartut Partiat er lavet af de grønlandske arbejdere". *Information*, 03/04-79, s. 8.

⁹⁶ Lauritzen, P. "Vi er et alt for lille folk til at kunne stå på egne ben". *Information*, 04/04-79. s. 11.

⁹⁷ Bundgård, J. "Grønlands politiske venstrefløj tredelt". *Berlingske Tidende*, 12/02-79. s. 5.

⁹⁸ Staffeldt, E. "Ringe interesse for valg". *Politiken*, 01/04-79. s. 9.

⁹⁹ Staffeldt, E. "Siumut-partiet får valgsejr". *Politiken*, 02/04-79. s. 4.

¹⁰⁰ Staffeldt, E. "I morgen vil Grønland vælge sit landsting". *Politiken* – 2. sektion, 03/04-79. s. 3.

om konsekvenserne af stemmespild ved at der er tre partier på venstrefløjen. Dog udstråler avisen og Lauritzen omvendt en fryd over, at venstrefløjen er så stærkt repræsenteret i kraft af de tre ud af fire partier. Dermed fortsætter vekselvirkningen mellem frygt og håb ude i horisonten.

Trods den store opmærksomhed om SP, formåede partiet som skrevet i begyndelsen af afsnittet ikke at blive valgt ind, selvom Lauritzen håbefuldt havde spået at "Politiske iagttagere regnr [Lauritzens stavfejl] det ikke for usandsynligt, at Sulissartut Partiat får tre mandater".¹⁰¹ Derimod fik Siumut et ultimativt flertal, og Lauritzen lod dem hylde i sin opinionsartikel fra d. 6. april der selvhøjtideligt var tituleret "Systemskifte".¹⁰² Lauritzen satte i artiklen rammen for det Grønland, fremtiden skulle bringe:

Onsdagens sejr er imidlertid kun et første skridt. Mange års forventninger er indfriet men en ny arbejdsperiode står for døren. Nu skal det hjemmestyre som Siumut har fastholdt som en mulighed til større grønlandsk selvbestemmelse fungere. [...] Alene noget så fundamentalt som produktionssektoren, der i dag styres af et fantasiløst og bureaukratisk departement under ministeriet for Grønland, [...] skal forvandles til en profitkabende organisation på offentlige hænder til gavn for det grønlandske samfund.

Ved valgsejren til venstrefløjen og Siumut tog Grønland det næste skridt i frigørelsen fra kolonisatoren Danmark. Fremtiden er for Lauritzen og Information lys, og friheden fra Danmark kan skabe de forudsætninger for det grønlandske folk som det fortjener under grønlandsk styre. Forventningshorisonten er dermed også snævret ind, frygten er væk og Grønland står nu på den rette sti mod en bedre fremtid.

Hvor skal pengene komme fra?

Denne del vil arbejde med *Berlingskes* dækning af Grønland i slutningen af kalenderåret 1979. Størstedelen af artiklerne fokuserede på Grønlands forhold til EF, som det modvilligt blev medlem af under den danske afstemning tilbage i 1972 (Grønland stemte dengang "Nej" med

¹⁰¹ Lauritzen, P. "EF blander sig i den grønlandske valgkamp". *Information*, 04/04-79. s. 1 & 14.

¹⁰² Lauritzen, P. "Systemskifte". *Information*, 06/04-79. s. 1.

70,2 procent af stemmerne).¹⁰³ Under valgkampen til Landstinget i foråret var forholdet til EF et stort samtaleemne, hvor specielt det vindende parti, Siumut, var stor modstander af dets indlemmelse.

Berlingske kunne d. 22. november i et interview med Otto Steenholdt (Atassut) erfare at Siumut i kraft af deres flertal i Landstinget førte forhandlinger med regeringen angående EF-regulativer over danskere der ønskede at arbejde i Grønland. Til Steenholdt og *Berlingskes* store frustration valgte Siumut at forhandle udenom oppositionspartiet i hvad Bundgård kaldte "Den totale mørklægning af disse forhandlinger".¹⁰⁴ Steenholdts anklager om hemmelige forhandlinger skete på baggrund af en mistanke fra Atassut og *Berlingske* om at Siumut ville sætte forhandlingerne i hårknode, for at piske en både EF- og regeringsfjendtlig stemning op for de grønlandske vælgere.¹⁰⁵ Derfor informerede Steenholdt også *Berlingske*, at han og formanden for Atassut, Lars Chemnitz, selv ville indlede forhandlinger med både regeringen og EF, for at få "rolige forhandlinger".¹⁰⁶

Steenholdts forklaringer sympatiserede *Berlingske* helt og holdent med. I løbet af den næste måned blev interviewet med Steenholdt refereret til adskillige gange, for eksempel d. 28. november, hvor *Berlingske* kunne erfare, at Siumuts forhandlinger med regeringen var udskudt til foråret 1980.¹⁰⁷ *Berlingske* refererede specielt til, at stemmefordelingen mellem Siumut og Atassut ved valget i april nærmest var lige, og at Atassut ved folketingsvalget i efteråret fik de fleste stemmer: "Dette til trods for, at han [Otto Steenholdt] er valgt til Folketinget af et flertal blandt Grønlands vælgere, og til trods for, at Siumuts flertal ved landstingsvalget var så beskedent som 500 stemmer".¹⁰⁸ Dette argument fra artiklen d. 22. november gik igen i artiklen d. 28. november,¹⁰⁹ og trykt endnu engang d. 1. december i nærmest identiske udgaver,¹¹⁰ viser en indignation over Siumuts politiske retning.

Legitimiteten i Steenholdt og *Berlingskes* i anklager om Siumuts enerådighed kan man sætte spørgsmålstegn ved, da det ikke er bemærkelsesværdigt, at et parlamentarisk flertal fører

¹⁰³ Bundgård, J. "Dyrt for grønlænderne hvis Siumut får flertal for at forlade EF". *Berlingske Tidende*, 01/12-79. s. 6.

¹⁰⁴ Bundgård, J. "Grønlandsk parti fører hemmelige forhandlinger". *Berlingske Tidende*, 22/11-79. s. 6.

¹⁰⁵ *Ibid.*

¹⁰⁶ *Ibid.*

¹⁰⁷ Bundgård, J. "Grønland og EF har udsat forhandlinger". *Berlingske Tidende*, 28/11-79. s. 7.

¹⁰⁸ Bundgård, J. "Grønlandsk parti fører hemmelige forhandlinger". *Berlingske Tidende*, 22/11-79. s. 6.

¹⁰⁹ *Ibid.*

¹¹⁰ Bundgård, J. "Dyrt for grønlænderne hvis Siumut får flertal for at forlade EF". *Berlingske Tidende*, 01/12-79. s. 6.

forhandlinger uden resten af Landstingets billigelse. Anklagerne skal dermed læses som en frustration fra et oppositionsparti der ønsker at gå i en anden retning end den valgte. Dog kan diskussionen også åbne op for en spændende diskussion om hvorledes Landstinget og de to grønlandske folketingspolitikere skal arbejde sammen, og hvordan arbejdet skal fordeles. Denne diskussion tager *Berlingske* ikke op, men deler derimod deres forargelse over Siumuts ageren. Forargelsen er baseret på det tidligere definerede erfaringsrum, der indeholdt den konservative idé om et Grønland som et dansk protektorat der skal passes på. De ovenstående citater fra Bundgårds artikler om Siumuts enerådighed udstråler også det synspunkt at Siumuts politiske uerfarenhed giver en inkompetence der ifølge *Berlingske* viser at det grønlandske Landsting ikke er deres ansvar voksent.

Dette erfaringsrum fortsætter i de resterende artikler i slutningen af året. Det andet store fokus foruden Siumuts ringeagtede håndtering af EF-forhandlingerne, ligger på partiets store ønske om at forlade EF. *Berlingske* publicerede d. 1. december en lang artikel omhandlende de økonomiske konsekvenser for et grønlandsk udmeldelse af EF, og fortæller, foruden at Siumut regerede med et spinkelt flertal, om hvor og hvor meget EF støttede Grønland med:

Der står meget på spil for den jævne grønlander. El- og vandværker, kajer, havne, veje, pakhuse m.v. i byer og bygder er opført for EF-penge. Socialfonden har ydet 124 millioner kr. i tilskud over 7 år. Regionalfonden har ydet 173 millioner kr. over 5 år. Landbrugsfonden (til fåreavlen) har ydet 7,6 millioner kr. over 3 år. I alt tilskud på 304 millioner kr. svarende til næsten et årsbudget for hjemmestyret. Dertil kommer fem lån i EF's investeringsfond på tilsammen små 300 millioner kr.¹¹¹

Bundgård fortsætter videre med en løftet pegefinger:

Disse store bidrag til bedre forhold i byer og bygder falder bort ved en udmeldelse af EF. De erstattes ikke af statskassen. Det er en klar forudsætning

¹¹¹ *Ibid.*

for hjemmestyret, at statens udgifter hverken skal vokse eller mindskes. Hvis Grønlands vælgere giver afkald på EF's muligheder, må de selv betale.¹¹²

Historien fortsætter ugen efter, hvor *Berlingske* i en kort artikel forklarede læseren at Grønland nu "for sjette gang bevilget et stort lån til Grønlands udvikling",¹¹³ og påminder i slutningen af artiklen hvor stor gælden nu til EF er, samt hvor mange millioner af kroner EF har givet Grønland i tilskud.

Historierne om EF's generøsitet bygger videre på *Berlingskes* forventningshorisont fra januar, der bestod af en forargelse om at det danske protektorat Grønland ønskede en større suverænitet med mindre dansk indflydelse. Tiltroen til dette projekt var ikke stort, og det ses også udført i de ovenstående økonomiske citater. *Berlingske* spørger retorisk hvor pengene skal komme fra, hvis Siumut fik det ønskede resultat og Grønland kunne melde sig ud af EF. Ved afstemningen om Hjemmestyret advarede *Berlingske* i en leder, at Grønland stod mellem valget at leve som naturfolk eller være i udvikling på vesterlandske betingelser, og i de ovenstående fremviste artikler fra 1. og 8. december understreger *Berlingske* dette argument ved sige at Danmark ikke ifølge dem ikke skal udfylde det store økonomiske hul en udmeldelse vil efterlade.

Hvor skal pengene hen?

Det sidste afsnit vil dække et af de emner der fangede *Politikens* interessesfære i kalenderåret 1979. Som skrevet tidligere var *Politiken* det af de udvalgte dagblade der beskæftigede sig mindst med Grønland, og det lader sig også vise i det udvalgte emne der bliver analyseret. Til sammenligning med de to andre dagblade emanerede *Politikens* artikler ikke af en indignation over Grønland som et politisk begreb, bortset fra nogle få artikler fra slutningen af marts, og starten af april, hvor Thomas Bredsdorff i et åbent brev til kulturminister Niels Mathiassen ønskede at teaterstykket *Hans Egede* også skulle opvises i Grønland.¹¹⁴ Glæden over Mathiassens grønne lys for projektet, såfremt at pengene kunne skaffes, kan sammenlignes med Phillip Lauritzens over Siumuts sejr og Johan Bundgårds forargelse over et muligt fremtidig grønlandsk udmeldelse af EF.¹¹⁵ Dog kan nyhederne om en muligt grønlandsk teaterturné ikke besvare problemstillingen, og afsnittet vil derfor i stedet analysere *Politikens*

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Bundgård, J. "Nyt stort EF-lån til Grønland". *Berlingske Tidende*, 08/12-79. s. 6.

¹¹⁴ Bredsdorff, T. "Send Hans Egede til Grønland". *Politiken* – 2. sektion, 28/03-79. s. 5.

¹¹⁵ "falk.". "Minister ønsker Hans Egede vist i Grønland". *Politiken* – 2. sektion, 03/04-79. s. 7.

holdninger angående en olieerstatningssag mellem Danmark og Grønland der foregik i april og maj.

Op til den officielle indførelse af Hjemmestyret d. 1. maj rejste *Politiken* i en lederartikel en diskussion om hvorvidt en erstatning på 72 millioner kroner skulle tilfalde den grønlandske eller danske statskasse. Pengene var givet af danske og internationale olieselskaber der havde betinget sig på at undersøge om der forekom olie udfor den grønlandske vestkyst, men inden undersøgelserne gik i gang trak de sig tilbage og måtte betale erstatning. Diskussionen om hvem der havde ret til beløbet udsprang af en ældre debat med rødder tilbage til 1976, hvor der i forbindelse med diskussionen om det grønlandske Hjemmestyre også var heftig uenighed om retten til den grønlandske undergrund og dermed adgang til de potentielle råstoffer, som olie og mineraler, jorden kunne indbringe. I den forbindelse udtalte daværende statsminister, Anker Jørgensen, de famøse ord: "Der er ikke noget at ræfle om. Hvis man vil have ejendomsretten til undergrunden på Grønland, så må man sige, at man ønsker at kappe bindene over til Danmark."¹¹⁶ Resultatet endte med, at Danmark og Grønland fik et fælles ejerskab over den grønlandske undergrund.

Politiken har svært ved at afgøre om hvilken part de skal holde med. På den ene side ønsker de at alle 72 millioner skal gives til Grønland, da der som bekendt skulle graves efter olie udfra den grønlandske vestkyst. Dog refererede de selv til sidst i lederartiklen til sin tids forhandlinger og skriver:

I ARGUMENTATIONEN for ikke at gøre den grønlandske undergrund til grønlandsk særejendom indgik bl.a. advarsler til grønlænderne om, at de ikke burde gøre sig afhængige af råstofudnyttelsen, fordi den kunne blive en trussel mod den sarte grønlandske natur. Det argument er vi enige i.¹¹⁷

Artiklen slutter af med et kompromisløsende forslag hvori de bebuder at Danmark skulle beholde "et symbolsk beløb"¹¹⁸ for regeringen kunne fastholde deres princip om den fælles ejendom.

¹¹⁶ Villaume, P. "Fra amt til hjemmestyre". Danmarkshistorien.lex.dk. Set d. 03/01-24.

https://danmarkshistorien.lex.dk/Fra_amt_til_hjemmestyre

¹¹⁷ Ukendt. "Grønlands penge". *Politiken* – 2. sektion, 28/04-79. s. 4.

¹¹⁸ *Ibid.*

Tidligere i analyseafsnittet blev det klargjort, at *Politikens* erfaringsrum udgjorde et billede hvori den store og hurtige udvikling i Grønland frem til 1979 gjorde, at Grønland med kunne tage de næste skridt mod mere selvbestemmelse, men der aldrig var tale om selvstændighed, da Grønland unægteligt altid ville være en del af Danmark. Erfaringsrummet skinner igennem lederartiklen, der vægelsindet diskuterer med sig selv om hvor erstatningssummen skal lande, og om hvorvidt Grønland egentlig skal have ret til sin egen undergrund. Det ovenstående fremhævede citat fremviser også en manglende tro fra *Politikens* side af, om hvorvidt Grønland er i stand til at kunne varetage det ansvar en større selvbestemmelse vil give. Argumentet at Danmark skal have medejerskab af undergrunden, da Grønland ville ødelægge sin "sarte natur" ved råstofudnyttelse, stemmer ikke overens med den tidligere givne forventningshorisont, som *Politiken* ellers udråbte ved afstemningen til hjemmestyret, hvor de med en sammenligning til Danmarks forhold til EF, indikerede at dette kunne være den fremtidige relation mellem Grønland og Danmark. Der er således ikke et ordentligt sammenspil mellem erfaringsrummet og forventningshorisonten, da *Politiken* på den ene side ved deres erfaringsrum advokerer for, at Grønland er klar til mere selvbestemmelse, men den givne selvbestemmelse skal stadig styres af Danmark, da Grønland vil køre sig selv i sænk uden dansk formynderskab.

Lederartiklen er symptomatisk for *Politikens* dækning af Grønland. Diskrepansen mellem erfaringsrummet og forventningshorisonten viser også en historiebevidsthed der er i konflikt med sig selv. Ønsket om mere suverænitet til Grønland i deres eget tempo bliver overtruffet af det aber dæbei, at Danmark skal bestemme hvilke steder Grønland skal have deres øgede suverænitet. Læg dertil at ud af de tre udvalgte dagblade er *Politiken* det dagblad der med afstand bruger mindst spaltepads om Grønland som emne. Konflikten kan tydes i, at der er to sæt erfaringsrum og forventningshorisonter som *Politiken* arbejder med. Den ene er det overfladiske sæt, og det som tidligere er blevet fremvist, med et erfaringsrum af et Grønland der har udviklet sig i en så hurtig og god grad, at de let kan tage ansvaret for en større suverænitet, og en forventningshorisont der i fremtiden forventer en grønlandsk-dansk relation på linje med Danmark og EF. Det andet sæt kan kaldes for det reelle sæt, der arbejder med et erfaringsrum om et Grønland, der kræver et dansk formynderskab for at fungere optimalt, og dertil en forventningshorisont der ikke tror på det grønlandske medansvar. Det andet erfaringsrum adskiller sig dog fra *Berlingskes*, der også skriver kort om sagen og konstaterede "Landskassen får dog ikke pengene uden sværds slag, da de klart tilhører den danske

statskasse”.¹¹⁹ Forskellen i erfaringsrummene ligger i, at *Politiken* stadig mener at det er en dansk pligt at udvikle Grønland, hvorimod Grønland ifølge *Berlingske* er et dansk protektorat. *Politikens* to sæt af erfaringsrum og forventningshorisonter modsiger hinanden, og kan også forklare dagbladets mindre interesse for Grønland i forhold til de to andre udvalgte aviser. Hvis ikke Grønland videre interesserer *Politiken* er det også svært at bringe en indigneret holdning til emnet, som *Information* og *Berlingske* bragte for dagen.

Delkonklusion

Alt dette viser at de tre dagblade i 1979 arbejde med tre forskellige sæt af erfaringsrum og forventningshorisonter om Grønland. Skulle man sætte dem op overfor hinanden kan man sætte dem op på en politisk akse, der går fra venstre til højre: *Information* arbejdede ud fra et erfaringsrum med et Grønland der blev betragtet som en koloni af Danmark. Ved afstemningen af den nye Hjemmestyreordning frigjorde ”kolonien” Grønland sig fra de danske kløer, og i midten af fejringen over denne bedrift blev det grønlandske demokrati født. Det betød at valgkampen allerede var skudt i gang, og kampen om et venstrefløjssdomineret Grønland begyndte for *Information*. Deri stod også deres forventningshorisont. Valgkampen og sejren til Siumut betød også at *Information* så Grønland som en befriet koloni, der nu kunne begynde arbejdet på at skabe en selvstændig fremtid, som til *Informations*, glæde endda havde rødder i deres eget politiske kompas.

Politiken befandt sig et sted på midten af den givne akse. I løbet af analysen er der blevet givet to sæt af erfaringsrum og forventningshorisonter, ens for dem begge er, at de befinder sig mellem *Information* og *Berlingske*. Det første sæt befinder sig til højre for *Information*, og maler Grønland i et erfaringsrum hvor de op til deres samtid har modtaget stor dansk støtte til at udvikle sig i. Denne udvikling har gjort, at tiden nu var moden for Grønland til at tage større medansvar for driften af deres eget land, og som *Politiken* formulerede det, skulle det ske på deres tempo fremfor det danske. Vigtigt var det dog også for *Politiken* at fremhæve at der ikke var tale om selvstændighed, da Grønland uomtvisteligt var en del af Danmark, hvilket man så idet Danmark i relation til Grønland konsekvent blev kaldt ”Syddanmark”. Relationen mellem Grønland og Danmark lå også i *Politikens* forventningshorisont, som sammenlignede den

¹¹⁹ Bundgård, J. ”Grønlandsk oliepengekrav”. *Berlingske Tidende*, 28/04-79. s. 6.

grønlandsk-danske relation med Danmarks forhold til EF, hvilket vil sige, at *Politiken* kunne forestille sig en fremtid med konfødererede antræk.

Dog lå der en indre konflikt i *Politikens* historiebevidsthed. For der var også et andet sæt af erfaringsrum og forventningshorisont, som på den imaginære akse ville ligge til højre for det første sæt. Hvor det første sæt viste en stor tiltro til de grønlandske evner, arbejdede det andet sæt med et erfaringsrum hvori Grønland skulle modtage så meget assistance fra Danmark som muligt. Heri lå deres forventningshorisont også – hvis Grønland stod alene med ansvaret, ville de blandt andet være i fare for at ødelægge deres sarte natur, som lederartiklen fra d. 28. april nævnte. *Politikens* to sæt modsiger hinanden, og viser også, at Grønland i sammenligning med de to andre dagblade ikke vakte den største interesse, siden holdninger på den måde kunne skifte.

Til sidst står *Berlingske* til højre på akse. Avisen havde ikke den store tiltro til, at grønlænderne kunne have ansvaret uden dansk hjælp. Centralt heri står lederen fra afstemningen om Hjemmestyret hvor der blev advaret om Grønlands to kommende scenarier: Enten kunne de leve som naturfolk, eller leve som vesterlændinge såfremt de lader Danmark støtte og styre. Her er erfaringsrummet også påvist – Grønland har ikke de nødvendige ressourcer, hverken i kompetencer eller økonomisk til at kunne tage vare på sig selv. Forventningshorisonten viser sig også i de to scenarier som *Berlingske* har stillet op, da Grønland nu har to fremtider de kan træde ind i, nu har de kæmpet sig til valget mellem de to. Erfaringsrummet og forventningshorisonten bliver bekræftet i af artiklerne fra november og december, hvor avisen forarget berettede om Siumuts fremtidige planer om en udmelding af EF, og hvor *Berlingske* retorisk spørger: "Hvor skal pengene komme fra?" Tiltroen til den grønlandske demokratiske proces var lav.

2002 – Ny grønlandsvinde blæser

Denne del vil fokusere på hvad de udvalgte dagblade udgav i kalenderåret 2002. Hovedfokus vil være på dækningen af forskellige emner fra det grønlandske landstingsvalg, der fandt sted d. 3. december. Dog beskæftigede aviserne sig med flere grønlandsrelaterede emner end blot valget i slutningen af året. Før jeg behandler materialet omkring valget kommer en kort gennemgang af to andre begivenheder, der også tog en stor del af opmærksomheden, og som vil influere analysen af dagbladene til valget.

I begyndelsen af året erfarede *Berlingske* at den grønlandsk statsejede virksomhed, Royal Greenland, efter adskillige år med store underskud havde givet de afgående koncern- og vicekoncernchef, der blandt andet talte et fremtrædende medlem af Siumut, Lars-Emil Johansen, et stort gyldent håndtryk på sammenlagt 14 millioner kroner. Nyheden blev akkompagneret af et interview med virksomhedens bestyrelsesformand, tidligere udenrigsminister og Venstreformand, Uffe Ellemann-Jensen, der forundret måtte konstatere at aftalerne var lavet før hans tid som bestyrelsesformand.¹²⁰ Otte dage senere brød nyheden om en firing af Ellemann-Jensen samt to andre danske bestyrelsesmedlemmer,¹²¹ og at de på landsstyremedlem for fiskeri, Hans Enoksens, befordring blev erstattet af grønlandske medlemmer, heriblandt tidligere partisekretær for SP – Jens Lyberth.¹²² Afskedigelsen af de danske bestyrelsesmedlemmer forargede specielt *Berlingske*, der skød med skarpt mod Hjemmestyrets ledende parti, Siumut, og kaldte udskiftningen for "vennetjenester" i en lederartikel d. 22. februar,¹²³ og anlagde et stort interview med den frustrerede og detroniserede bestyrelsesformand Uffe Ellemann Jensen.¹²⁴ Hans Enoksen, der afskedigede de tre bestyrelsesmedlemmer, vil være en tilbagevendende karakter i analysedelen, da han som formand af Siumut indtog en hovedrolle i valget til Landstinget i slutningen af året, og specielt *Berlingske* glemte ikke afskedigelserne.

En anden begivenhed der fyldte i år 2002 var nyheden om at USA ønskede at styrke deres militære baser rundt om i verden, inklusive Thulebasen på Grønland. Den amerikanske præsident, George W. Bush, ønskede ovenpå angrebene på World Trade Center i september 2001 at styrke et såkaldt raketskjold, der kort fortalt beskyttede landet fra interkontinentale missiler sendt fra amerikanske fjender ved at nedskyde missilerne inden de vil ramme det givne mål.¹²⁵ Amerikanerne manglede dog en officiel dansk godkendelse før en opgradering af Thulebasen kunne lade sig gøre, og igennem hele 2002 var der uenigheder mellem det grønlandske Landsting og den danske regering, om hvordan Grønland skulle godtgøres for udviklingen af Thulebasen. Specielt Landstinget ønskede en genforhandling af den originale

¹²⁰ Sørensen, B. "Fratrådte topchefer forgyldes trods kæmpetab". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 12/02-02. s. 1.

¹²¹ Flensburg, T. "Tre eksministre smidt ud af Royal Greenland". *Politiken*, 20/02-02. s. 13.

¹²² Ritzau Bureau. "Eks-ministre ud af bestyrelse". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 20/02-02. s. 2.

¹²³ Ukendt. "Grønlandisering". *Berlingske Tidende* – 2. sektion, 22/02-02. s. 6.

¹²⁴ Sørensen, B. "Uffe I den kolde sne". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 22/02-02. s. 3.

¹²⁵ Nielsen, J. & Groes-Petersen, H. "Grønland vil selv forhandle". *Politiken*, 18/12-02. s. 8.

forsvarsaftale fra 1951 mellem Danmark og USA, der muliggjorde planerne for en amerikansk luftbase i Grønland.¹²⁶

Reaktionerne på begivenhederne om den mulige udvikling af Thulebasen viser hvordan nogle af avisernes forhold til Grønland har udviklet sig, og hvordan nogle ikke har. Fælles for alle tre er dog, at Grønland blot spiller anden- eller tredjeviolin i avisernes opmærksomhed, der mest af alt er rettet på enten USA's rolle som en globaliseret supermagt, eller Danmarks internationale relationer i NATO. For eksempel skrev tidligere omtalte Uffe Ellemann-Jensen en kronik i *Berlingske* d. 22. december hvori han lovpriser den amerikanske indsats for fred i verden mod lande som Irak og Nordkorea,¹²⁷ mens *Politiken* i en leder d. 18. december gruede over den amerikanske verdensmagt og dens tvivlsomme anvendelsesmetoder i specielt Irak, men ønsker at Danmark skal samarbejde specielt når "Bush spørger pænt",¹²⁸ som avisen ironisk bemærker. Dog bliver de grønlandske motiver pligtskyldigt fremhævet. Ovenfor er det grønlandske ønske om en genforhandling af den dansk-amerikanske forsvarsaftale, således at Grønland ville være i stand til at forhandle på egne vegne fremfor Danmark blevet dækket.¹²⁹

Herefter er der en forskel på de tre dagblades tilgang: *Politiken* udgav d. 20. december et interview med den grønlandske udenrigsminister Josef Motzfeldt (IA), der havde været til et forhandlingsmøde med sin danske og amerikanske kollegaer, Per Stig Møller og Collin Powell, hvor Motzfeldt kunne rapportere om lovning på flere forhandlinger angående den grønlandsk-amerikanske relation i fremtiden.¹³⁰ Hvad der er mere interessant ved artiklen er dens informationsboks i midten der kort opsummerer humlen ved forhandlingerne:

Aftale fra kolonitiden

Forsvarsaftalen om Grønland blev indgået af USA og Danmark i april 1951. Grønland havde status af koloni og blev ikke spurgt. Aftalen blev i hovedsagen til på amerikanske præmisser, fastslog Dansk Udenrigspolitisk Institut i 1997

¹²⁶ Fog, S. "Grønland kræver genforhandling af forsvar". *Information*, 20/04-02. s. 4.

¹²⁷ Ellemann-Jensen, U. "Missilskjold og fælles sikkerhed". *Berlingske Tidende* – anden sektion 22/12-02. s. 14.

¹²⁸ Ukendt. "Thuleradaren". *Politiken*, 2. sektion, 18/12-02. s. 6.

¹²⁹ Se blandt andet:

Fog, S. "Grønland kræver genforhandling af forsvar". *Information*, 20/04-02. s. 4.

Frøslev, L. "Strid om ny Thule-aftale". *Berlingske Tidende*, 17/03-02. s. 2.

¹³⁰ Groes-Petersen, H. "Grønland tror på USA-åbning". *Politiken*, 20/12-02. s. 3.

i rapporten 'Grønland under den kolde krig'. [...] Aftalen gav Danmark en betydelig bonus i NATO-samarbejdet.¹³¹

Indholdet nævner Grønland som en koloni to gange, og derudover ved sin sidste sætning beretter om den store gevinst Danmark høstede på Grønlands bekostning. Dette giver reminiscenser fra *Informations* erfaringsrum fra 1979, der som det eneste dagblad dengang erfarede Grønland som en knægtet koloni udnyttet af Danmark, men som blev frigjort ved Hjemmestyrets indførelse. Som bonus hertil ydede *Politiken* moralsk støtte til den grønlandske sag i sin tidligere nævnte lederartikel der revsede den amerikanske udenrigspolitik. Artiklens sidste afsnit løs således:

UANSET hvad man måtte mene om det kostbare missilskjold, er det oplagt, at det grønlandske landsstyre bør have afgørende indflydelse på den danske regerings svar på USA's anmodning. [...] Lars-Emil Johansen fra Siumut har stillet to betingelser for Thuleradarens udbygning, nemlig at missilskjoldet ikke må skade verdensfreden, og at forsvarsaftalen for Grønland af 1951 skal revideres, så Grønland sammen med Danmark bliver en direkte part. Begge krav forekommer kloge og ansvarlige, ligesom økonomiske fordele til Grønland i givet fald må være en selvfølge.¹³²

Sympatien for Grønland i dette emne er ikke unik for de tre dagblade. *Information* allierede sig også med Grønland i spørgsmålet om Thulebasen, og i en leder fra samme dag d. 18. december gjorde *Information* sig også håbefulde for, at Grønland ville kunne gøre gavn af forhandlingerne om Thulebasen. *Information* nævnte specifikt, at Grønland havde en klemme på Danmark i forhold til forsvarslovens originale udgangspunkt hvori Grønland ingen selvbestemmelse havde for deres egen jord. Artiklen håbede at hvis det endte med et dansk "Ja" til USA "skal det i det mindste foregå i en politisk forståelse med Grønland, således at alle parter føler sig tilgodeset."¹³³

¹³¹ *Ibid.*

¹³² Ukendt. "Thuleradaren". *Politiken*, 2. sektion, 18/12-02. s. 6.

¹³³ "tga". "Amerikansk klemme". *Information*, 18/12-02. s. 1.

Informations moralske opbakning var dog lille. Dagbladet dækkede forløbet om Thulebasen intensivt igennem året, og langt størstedelen handlede om en antipati mod de amerikanske militære ambitioner ovenpå krigen i Irak. Analyserne for brugen af det nye missilsystem har været mange, således er der i juni,¹³⁴ november¹³⁵ og december¹³⁶ artikler der analyserer enten den amerikanske ekspansionisme, eller de danske forsøg på at indynde sig USA's gunst på Grønlands bekostning. Grønland er hermed for *Information* reduceret til det bedste kort til at forpurre den amerikanske plan, eftersom den danske regering ikke agerer hensigtsmæssigt efter avisens holdning. Dette viser også et skred i forhold til *Informations* erfaringsrum af Grønland, der som tidligere nævnt i 1979 var baseret på den knægtede koloni der efter Hjemmestyret skulle agere selvstændigt og frit for det tyranniserende Danmark. I år 2002 er Grønland stadig ikke frit fra det danske overherredømme, men den stærke indignation og sympati for grønlænderne fra *Information* er ikke længere markant. Sympatien med Grønland er derimod flyttet over til *Politiken* der som tidligere vist forholder sig til at den danske gavn af Thulebasen er baseret på Grønlands bekostning, og at Grønland ikke fik gavn af det, hvilket ifølge *Politiken* er uretfærdigt.

Politikens sympati til trods, er det dog vigtigt at understrege endnu engang at selv *Politiken* fandt den grønlandske part af historien for den mindst interessante, da også *Politiken* lagde det langt største fokus på relationen mellem USA og Danmark. Til sidst skal *Berlingske* også nævnes. Avisen redegjorde, som skrevet, pligtskyldigt om de grønlandske krav, men bekymrede sig aldrig videre om de grønlandske interesser. Dette stemmer overens med dets erfaringsrum fra 1979, der baserede sig på et Grønland fungerende som et dansk protektorat. *Berlingskes* syn på Grønland udvikler sig dog, når det kommer til december måneds valg om Landstinget, hvilket næste afsnit vil handle om.

Den ideelle grønlandske borger

Den 16. oktober udskrev landsstyreformand Jonathan Motzfeldt (Siumut) valg til Landstinget før tid. Oppositionspartiet IA truede med en mistillidserklæring i forbindelse med en behandling af "landskassens regnskab for 2001".¹³⁷ Samme dag udgiver *Berlingske* et stort

¹³⁴ Burcharth, M. "Bush nedprioriterer Thule I raketforsvar". *Information*, 13/06-02. s. 5.

¹³⁵ "tok". "Fogh bag skjoldet". *Information*, 09/11-02. s. 1.

¹³⁶ Dragsdahl, J. "Forhindringsløb med grønlandske bukke". *Information*, 17/12-02. s. 5.

¹³⁷ Ukendt. "Grønland udskriver tidligt valg". *Information*, 16/10-02. s. 4.

anlagt portrætinterview med samme Motzfeldt omhandlende hans lange tid som landsstyreformand fra hjemmestyrets indvielse i 1979 frem til samtiden kun afbrudt af en kort undtagelse i 90'erne grundet behandling af hans alkoholmisbrug. Artiklens indhold lagde specielt et fokus på den udvikling Grønland havde været igennem i Motzfeldts levetid, og hvordan Grønland i 2002 var en kombination af det "moderne" danske og den grønlandske natur:

Hans kontor er som et symbolsk billede på det land, hvor Jonathan Motzfeldt er øverste chef: En blanding af traditionelt og moderne. Civilisation og natur. Et moskusokseskind foran B&O-fjernsynet. En PH-lampe under et romantisk skille af en slåskamp mellem mennesker og slædehunde. En Georg Jensen termokande med kaffe, som gæster kan spæde op med pulvermælk – Nescafé Cofeemate. Ganske typisk for Grønland, der på 50 år har gennemgået den samme modernisering, som Europa var 200 år om.¹³⁸

Sammensmeltningen af dyre danske mærkevarer og traditionelle grønlandske objekter, viser sig at være *Berlingskes* billede af den ideelle grønlænder. "Mr. Grønland", som Motzfeldt kaldes i artiklens titel, bliver endvidere gjort til personificeringen af denne sammenblanding af dansk og grønlandsk, da journalisten bemærkede at han bar "en blå hjemmestrikket uldsok i en Eccosko".¹³⁹ Den ideelle grønlænder anno 2002 var ifølge *Berlingske* sammenblandingen af "civilisation og natur", eller en person der har taget den danske kultur, i dette tilfælde dyre danske produkter, til sig og integreret det ind i sin egen, for at skabe en unik særegen grønlandsk-dansk kultur. Motzfeldt er blandt andet afholdt af *Berlingske*, da beskrivelsen af ham rammer indenfor deres forventningshorisont fra 1979, hvor avisen i anledningen folkeafstemningen om hjemmestyret fremsagde to scenarier:

Efterhånden må det [...] komme til en afklaring i Grønland af, om det vil foretrække at leve som naturfolk med ret beskedne materielle krav eller leve

¹³⁸ Kentorp, M. "Mr. Grønland". *Berlingske Tidende* – 2. sektion, 16/10-02. s. 3.

¹³⁹ *Ibid.*

i ønsket om at være et folk i udvikling og da på gængse vesterlandske betingelser¹⁴⁰

Berlingskes betragtning af Motzfeldt som en moderne grønlander med en sammenblanding af grønlandsk natur og dansk civilisation passer godt på scenarie nummer to fra 1979, nemlig, at hvis Grønland ønskede at bevæge sig i en udvikling væk fra at være "naturfolk" måtte de på "vesterlandske (danske) betingelser" tage imod hjælpen. *Berlingskes* egen bekræftelse på forventningshorisonten åbner op for et billede af avisens historiebevidsthed. De 200 års europæisk udvikling fra natur til modernitet som Grønland havde modtaget på 50 år, er sket på dansk investering og hjælp. Motzfeldt bliver i portrættet gjort til en form for præmiegrønlander for hvordan Danmarks investeringer har formet Grønland de sidste 50 år, at de har udviklet "naturfolkene" til civiliserede grønlandsk-danske borgere. Som vi dog skal se, er Motzfeldt kun en enkelt person, og dækningen af valget åbnede op for, at han måske ikke var så repræsentativ, som *Berlingske* håbede.

Hans Enoksen er tidligere kort blevet nævnt angående begivenhederne vedrørende Royal Greenland, hvor han i kraft af sin position i Landstinget fyrede de tre danske bestyrelsesmedlemmer, og erstattede dem med grønlandere. I år 2001 erstattede han Jonathan Motzfeldt som formand af Siumut, hvilket indledte en indædt fløjkrig i partiet, hvor Enoksen kæmpede for grønlanderne ude i bygderne, fremfor de "moderne" grønlandere inde i byerne som Motzfeldt ifølge *Berlingske* repræsenterede.¹⁴¹ Af andre modpunkter ønskede Enoksen et mere selvstændigt Grønland, fri fra dansk indflydelse og profilerede sig bevidst derigennem ved at pointere at han ikke kunne tale dansk, og at det for fremtiden ikke skulle være muligt at tale dansk i Landstinget.¹⁴²

Ved valget til Landstinget gik Siumut tilbage, men forblev det største parti, og Enoksen fik næstflest personlige stemmer af alle politikere,¹⁴³ hvilket fik *Berlingske* til at skrive et portræt af den potentielt kommende landstingsformand med denne liden flatterende indledning:

Grønlands svar på Pia Kjærsgaard. Bygdepartisan. Grønlandsk talebaner.

Tågehorn. Ovenstående er et skønsomt udvalg af betegnelser som hæftes på

¹⁴⁰ Ukendt. "Grønlandsk hverdag". *Berlingske Tidende*, 19/01-79. s. 8.

¹⁴¹ Ipsen, J-M. & Weiss, J. "Isen knager under rigsfællesskabet". *Berlingske Tidende*, 29/11-02. s. 4.

¹⁴² Ritzau Bureau, "Grønlandsk på tinge, tak". *Berlingske Tidende*, 04/11-02. s. 2.

¹⁴³ Ipsen, J-M. & Weiss, J. "Den vilde jagt går ind". *Berlingske Tidende*, 05/12-02. s. 7.

Hans Enoksen, Siumuts formand og favorit som Grønlands kommende landsstyreformand.¹⁴⁴

Foruden at forklare Enoksens mærkesager som ”den menige grønlænders forsvar mod en dansk elites dominans”¹⁴⁵ hæftede *Berlingske* sig især ved fyringen af Royal Greenlands ”professionelle bestyrelse”, og hans forslag mod forbud mod at tale dansk på Landstingets talerstol som ”afføder himmelvendte øjne ikke alene hos den tilkaldte danske arbejdskraft, men også hos grønlændere, der [...] opfatter signalet som håbløst reaktionært”.¹⁴⁶

Sammenlignet med Motzfeldt er Enoksen antithesen til ”Mr. Grønland”. Enoksen står ifølge *Berlingske* for det andet scenarie de bød på tilbage i 1979 som manden der afviser moderniteten. Enoksens popularitet i Grønland viser også *Berlingskes* misfortolkede historiebevidsthed, da Enoksen, som *Berlingske* kritiserede ovenfor, overgik Motzfeldt så markant i stemmeantal, at han kunne konsolidere sig som formand for Landsstyret i koalition med selvstændighedspartiet IA.¹⁴⁷

Kan Grønland klare sig selv?

Enoksen var ikke kun upopulær i *Berlingske*. Heller ikke *Politiken* eller *Information* var imponerede over den selvproklamerede ”bygdemand”¹⁴⁸ og hans politik. Dog bestod kritikken af ham udelukkende af hans politiske visioner om den øgede selvstændighed, som han delte med IA’s formand Josef Motzfeldt, der ikke må forveksles med Siumuts Jonathan Motzfeldt.

Drømmen om selvstændighed var dog svær for specielt *Information* at forstå, da den grønlandske økonomi var dybt afhængig af det danske bloktilskud, der ved en separation mellem Grønland og Danmark ville frafalde.

Gennem hele året publicerede *Information* nyheder om hvor skidt det stod til. D. 14. marts blev udtalelser fra økonomiprofessor fra Aarhus Universitet, Martin Paldam, udgivet, hvor han kritiserede bloktilskuddet for at hæmme den grønlandske økonomi i en myriade af

¹⁴⁴ Ipsen, J-M. & Weiss, J. ”Bygdepartisanen slog til”. *Berlingske Tidende*, 05/12-02. s. 6.

¹⁴⁵ *Ibid.*

¹⁴⁶ *Ibid.*

¹⁴⁷ Ritzau Bureau. ”Ny grønlandsk regering”. *Berlingske Tidende*, 09/12-02. s. 2.

¹⁴⁸ Groes-Petersen, H. ”De glemte bygders stemme”. *Politiken*, 03/12-02. s. 6.

offentlige tilskud og andre støtteforanstaltninger, og at løsningen ville være massive privatiseringer.¹⁴⁹ Paldam var ikke færdig med at revse bloktilskuddet eller Landstingets håndtering af den. Han blev igen interviewet d. 10. juni, hvor han forholdt sig til hvordan Grønland ville kunne finansiere selvstændighed. Her svarede han, at erfaringer fra de østeuropæiske lande viste at man med hårde økonomiske programmer ville gøre Grønland økonomisk bæredygtig indenfor en tiårig periode, og at de med bloktilskuddet endda havde en fordel i forhold til de østeuropæiske lande, inden han tørt kommenterede "tænk hvis man havde haft den mulighed i Østeuropa."¹⁵⁰ I anledning af valget bringes et nyt interview med ham hvor han blev citeret for at sammenligne bloktilskuddet med "en rig onkel, der øser penge ned over sig".¹⁵¹

Samme dag som Paldams seneste interview udgav *Information* også en kronik af en anden økonom, Gorm Winther, der beskrev bølgerne i valgkampen, og var især efter Enoksens fløj af Siumut, samt IA, der i valgkampen blandt andet lovede flere penge til bygderne. Winther var ikke imponeret over at de to selvstændighedsbevægelser lovede udgiftsforøgelse i velfærdsforbedringer for 1,5-2 milliarder kroner, hvorefter han konkluderede tørt: "Man kan ikke sige at 'traditionalisterne' [heriblandt Enkosen] argumenterer for planøkonomi. Siden hjemmestyrets indførelse har der stort set ikke været nogen planlægning."¹⁵² Winther fortsatte sin kritik, hvor bloktilskuddets status var anvendt af Landsstyret som en økonomisk stabilisator fremfor økonomisk indsprøjtning.¹⁵³ Paldams og Winthers kække og kritiske bemærkninger til trods, er det pudsigt at netop det venstreorienterede *Information* vedholdende kritiserede det grønlandske Landstings økonomiske ageren, og i den henseende ydede spalteplads til ikke typiske venstreorienterede fordelingsøkonomiske tiltag såsom privatiseringer og besparelser i det offentlige.

Grønland set gennem en økonomisk prisme fortsætter i *Informations* lederartikel ovenpå offentliggørelsen af valgresultatet. Foruden lykønskningerne til valgets sejrherre Enoksen, var det grønlandske selvstændighedsspørgsmål og dertilhørende økonomiske kattepine hovedpointen. Artiklen gengav økonomernes kritikpunkter om det urealistiske ved selvstændighed uden bloktilskud, og kaldte til slut selvstændigheden for en umulighed:

¹⁴⁹ Ukendt. "'Kun overgået af Nordkorea og Cuba'". *Information*, 14/03-02. s. 3.

¹⁵⁰ Fog, S. "Grønland vil selv, men kan ikke". *Information*, 10/06-02. s. 4.

¹⁵¹ Fog, S. "Uden penge går det ikke". *Information*, 03/12-02. s. 4.

¹⁵² Winther, G. "Mon grønlænderne tror på julemanden?". *Information*, 03/12-02. s. 8.

¹⁵³ *Ibid.*

Spørgsmålet er, om Danmark kun er en del af problemet, eller om Danmark måske en tid endnu fortsat bør være en del af løsningen. Det ansvar bør både Grønlændere og danskere holde fast i. Derfor er kravet om øget selvstændighed ikke urimeligt, men heller ikke en løsning.¹⁵⁴

Skylden for Grønlands misere er ikke alene Danmarks, men også Grønlands, hvilket gjorde, at Grønland endnu ikke ifølge *Information* er klar til den begærede selvstændighed. Disse ord er spændende at sammenligne med avisens sæt af erfaringsrum og forventningshorisont fra 1979. Tidligere i analyseafsnittet blev det vist, at den indignation 1979-udgaven af *Information* viste for den grønlandske koloni var forsvundet, hvilket *Informations* ovenstående økonomiske analyser også påviser. Datidens forventningshorisont er indsnævret fra et drømmende venstreorienteret grønlandsk Utopia i 1979, til en økonomisk hovedpine forsøgt kureret med økonomiske planer der ikke bifalder den hårde venstreorienterede økonomiske konsensus i form af privatiseringer og hårde besparelser. Sympatien for den grønlandske befolknings selvstændighedsdrømme er store, men realisterne har meldt sin ankomst for *Information*, der har givet slip på den drømmende indignation til fordel for rationelle regnemodeller.

Selvstyre eller selvstændighed?

Kritikken fra *Information* og *Berlingske* var *Politiken* ikke uenig i. I anledning af landstingsvalget undersøgte *Politiken* foruden økonomien og store valgløfter også "nogle af de generelle udviklingstendenser i Grønland for at se hvilken vej landet har bevæget sig under hjemmestyret."¹⁵⁵ I artiklen blev der proklameret, at udviklingen gik begge veje – altså både positivt og negativt. Af de positive historier kunne *Politiken* konkludere, at Grønland var blevet mere økonomisk uafhængigt af Danmark siden 1979, og at langt flere fik en uddannelse end før 1979. Af negative historier voksede i uligheden i perioden, både blandt grønlænderne og i forholdet mellem Grønland og Danmark.¹⁵⁶

Dagen forinden publicerede *Politiken* en artikel der analyserede hvilke politiske vinde der blæste i Grønland, og stillede skarpt på den grønlandske befolknings trang til selvstændighed. Her kunne de berette at 75% af den grønlandske befolkning ønskede

¹⁵⁴ Fog, S. "Alene i kulden". *Information*, 05/12-02. s. 5.

¹⁵⁵ Groes-Petersen, H. "Friheden har sin pris for Grønland". *Politiken* – 3. sektion, 01/12-02. s. 10-11.

¹⁵⁶ *Ibid.*

selvstændighed, hvilket var en markant udvikling i forhold til nogle få år tidligere. Dog var den grønlandske frihedstrang baseret på om hvorvidt økonomien kunne stå alene uden det danske bloktilskud, og at levestandarden ikke skulle falde. Debatten om selvstændighed var endvidere besværet ved, at både "selvstændighed" og "selvstyre" blev brugt igennem valgkampen: "Det kan være vanskeligt at skelne mellem selvstyre og selvstændighed på dansk, men det er endnu sværere på grønlandsk. Begreberne bruges i flæng."¹⁵⁷

De to ovenstående artikler er inddraget på grund af at de viser en anden form for dækning, som de to andre dagblade ikke gjorde brug af. *Politiken* undersøgte ikke blot politikernes taler eller den grønlandske økonomi, men hvad der fangede den grønlandske befolknings interesse. De forsøgte også at nuancere selvstændighedsdebatten, ved at forklare at der mellem politikere og vælgerne var misforståelser angående om hvem der ønskede selvstændighed eller selvstyre. Denne interesse var der ikke blot ved landstingsvalget. I hele juli bragte *Politiken* en 16 artikler lang reportageserie, der dækkede forskellige sociale problemer i Grønland såsom høj kriminalitet,¹⁵⁸ alkoholproblemer,¹⁵⁹ og manglende hjælp til familier i krise.¹⁶⁰

I afsnittet om Thulebasen er en lignende sympati for Grønland fra *Politikens* side, og hvis man sammenligner med deres dækning fra 1979, er der en markant forskel. I 1979-analysen blev det klargjort, at *Politiken* publicerede færrest artikler, og havde modsigende sæt af erfaringsrum og forventningshorisonter. I år 2002 er interessen og mængden af udgivne artikler langt større, og fokus har ændret sig. Erfaringsrummet for *Politiken* anno 2002 bygger på nogle af de samme erfaringer som specielt det andet erfaringsrum fra 1979, hvor Grønland er blevet kraftigt moderniseret ved Danmarks hjælp. Dog vokser træerne ikke ind i himlen, og moderniseringen har også kostet på den grønlandske livskvalitet ved synet af nogle af de sociale problemer som *Politiken* viste i løbet af året. I den mellemliggende periode var der fra *Politikens* side kommet en anerkendelse af, at Danmark på trods af bloktilskuddet havde draget fordel af Grønland. Dette sås i sagen om Thulesagen, hvor Grønland endda blev nævnt som en tidligere koloni. Dog ville alternativet for Grønland være værre, hvilket ses ved at læse *Politikens* lederartikel ovenpå valget til Landstinget:

¹⁵⁷ Groes-Petersen, H. "Grønland vil selv bestemme". *Politiken*, 30/11-02. s. 5.

¹⁵⁸ Tranberg, P. "Mord ved verdens ende". *Politiken* – 3, sektion, 07/07-02. s. 3

¹⁵⁹ Tranberg, P. "Småbyer i Grønland truet af sociale problemer". *Politiken*, 07/07-02. s. 5.

¹⁶⁰ Tranberg, P. "Familier i krise får ingen hjælp". *Politiken*, 28/07-02. s. 5.

Hans Enoksen og Co. kan ikke melde sig ud af den moderne verden, men hvis befolkningen vil det, er intet umuligt i politik. Visionen om det stolte og smukke land mod nord som et laboratorium for udviklingen af en bedre og mere retfærdig balance mellem den nye og den gamle verdens værdier er smuk, men nemt bliver det ikke.¹⁶¹

Den ringe tiltro til Enoksen er også et godt billede af avisens forventningshorisont. *Politiken* er overbeviste om at den udvikling der er sket i Grønland siden Hjemmestyrets indførelse, trods bump på vejen, er den rigtige vej. Forventningerne til et Grønland der bevæger sig væk fra denne vej vil betyde et farvel til moderniteten. Skellet mellem natur og Grønland på den ene side, og modernitet samt Danmark på den anden, er før blevet benyttet af *Berlingske* både ved portrættet af Motzfeldt og ikke mindst tilbage i 1979 ovenpå afstemningen til Hjemmestyret, og kan også tilsigtes til, at *Politiken* og *Berlingske* deler en historiebevidsthed om moderniseringen af Grønland på danske præmisser. Dog har de to dagblade forskellige erfaringsrum, hvor *Politiken* som set ovenfor også havde et stort fokus på Grønlands sociale problemer, samt den danske udnyttelse af sin tidligere koloni.

Delkonklusion

Ved 1979-udgaven blev forskellene og lighederne billedliggjort ved at blive sat op mod hinanden på en imaginær akse, da specielt *Information* og *Berlingske* agerede som en slags modpoler – ikke blot politisk. Akseprojektet vil ved 2002-udgaven være sværere at udføre, da de tre dagblade i den mellemliggende periode havde ændret holdning, erfaringsrum og forventningshorisonter til og om Grønland, og i den proces nærmet sig hinanden. Hvor 1979-udgaven var en akse med skarpt optrukne holdninger, vil 2002-udgaven derimod være mere flydende.

Information dækkede Grønland ved specielt to emner: Sagen om Thulebasen og landstingsvalget. I sagen om Thulebasen sympatiserede avisen med de grønlandske krav om større suverænitet, ikke mindst fordi Grønland var det bedste bud på at stoppe den aggressive amerikanske ekspansion i verden. Det var uden sammenligning amerikanerne der optog mest spalteplass og i den forbindelse modtog mest indignation og antipati. Grønland blev reduceret

¹⁶¹ Ukendt. "På vej mod øget selvstændighed". *Politiken* – 2. sektion, 05/12-02. s. 6.

til et kort mod amerikanerne, hvor de grønlandske behov blev overset. Angående landstingsvalget lå det største fokus på den lunkne grønlandske økonomi, der var dybt afhængig af det danske bloktilskud, og i løbet af året bragte dagbladet interviews med økonomer med forslag til løsninger fra den højre side af den politiske fordelingsakse som eksempelvis privatiseringer og nedskæringer af det offentlige – langt fra avisens venstreorienterede ophav. Dette fører også til *Informations* erfaringsrum, hvor den grønlandske økonomi blev portrætteret som en selvforskyldt misere, hvor det i sammenspil med dets forventningshorisont ikke kan se Grønland løse dette problem alene, hvorfor de også ikke ser det grønlandske selvstændighedsspørgsmål som en løsning lige foreløbigt.

Politiken og *Berlingske* minder på mange måder om hinanden, og så alligevel ikke. Sammen deler de et erfaringsrum der rummer, at den grønlandske udvikling fra Hjemmestyrets begyndelse til samtiden var sket med stor dansk hjælp i en imponerende fart. *Berlingske* brugte den mangeårige landsstyreformand Jonathan Motzfeldt som et eksempel på udviklingen, da han ifølge avisen omfavnede både de grønlandske traditioner og den danske modernitet. Sammenligningen stopper der. *Politiken* var åben for at påpege den hurtige moderniserings skyggesider såsom de affødte sociale problemer der plagede specielt Grønlands små bygdesamfund. Foruden dette påpegede *Politiken* også, at Grønland havde en tidligere status som koloni, hvilket Danmark dengang udnyttede. Dog ville alternativet – et Grønland uden Danmark være værre for Grønland.

Det sidste ville *Berlingske* også være enig i, hvilket også afspejler deres forventningshorisont, der havde svært ved at tro på den nyvalgte landstingsformand Hans Enoksens nye planer om et mere traditionalistisk og isoleret Grønland fra omverden. Hvis Enoksens visioner blev bragt ud i live ville den positive modernisering Grønland havde været ude for de seneste årtier lide et tilbageslag, hvilket ikke huede de to aviser.

Konklusion

Dækningen af Grønland igennem de tre udnævnte dagblade i perioden fra 1979-2009 viser et billede af tre aviser der bevægede sig fra yderpunkter i 1979 og en del tættere på hinanden i 2002 uden dog at miste deres særegenhed. Den bedste måde at tolke denne bevægelse mod hinanden er ved at benytte Kosellecks værktøjer, specielt erfaringsrum og forventningshorisont, og sammenligne dem.

Berlingske er det dagblad med den mindste ændring igennem årene. I 1979 havde avisen et erfaringsrum med Grønland som et dansk protektorat, hvilket resulterede i en vis forargelse, når debatten angik afstemningen til det nye Hjemmestyre som blev indført fra d. 1. maj 1979. Forargelsen omhandlede en manglende tro på, at Grønland ville være i stand til at kunne tage vare på sig selv uden dansk støtte, og i den forbindelse anså de grønlænderne som utaknemmelige, da de ifølge *Berlingske* havde meget at takke Danmark for – blandt andet den økonomiske støtte. Ser man på avisens forventningshorisont fra 1979 lægger den sig i forlængelse af erfaringsrummet, da *Berlingske* forventede et økonomisk kaos, hvis grønlænderne kom til magten uden en dansk vejledende styring. Dette så vi blandt andet i slutningen af 1979, hvor *Berlingske* igen forarget oplyste det økonomiske kaos en eventuel grønlandsk udmelding af EF ville påføre det grønlandske samfund. Andetsteds ved afstemningen om Hjemmestyrordningen tydede *Berlingske* at Grønland stod ved en skillevej, enten valgte de livet som "naturfolk", eller også omfavnede de udviklingen på "vesterlandske betingelser".

Denne skildring mellem natur og modernitet blev igen aktuel i år 2002, da det var igennem denne historiebevidste prisme *Berlingske* yndede at se på Grønland. I deres portrætinterview af den mangeårige landsstyreformand, Jonathan Motzfeldt, blev han vejet igennem denne prisme, som en mand der fornemt formåede at sammensmelte den grønlandske natur med den danske modernitet i form af grønlandske pelse og dyre danske mærkevarer som B&O-fjernsyn og sko fra Ecco. Motzfeldts overlegenhed blev bekræftet i *Berlingskes* portræt af hans konkurrent i Siumut og til landstingsvalget – Hans Enoksen. Enoksen stod som modsætning til Motzfeldt, da han ikke talte dansk, og havde protektionistiske visioner for Grønland der skulle arbejde hen imod selvstændighed fra Danmark, og fik vist sin, ifølge *Berlingske*, inkompetence ved at fyre alle danske bestyrelsesmedlemmer i Royal Greenland, for at erstatte dem med grønlandske kammerater. Angående avisens erfaringsrum og forventningshorisont havde de ikke flyttet sig bemærkelsesværdigt. *Berlingske* havde stadig et erfaringsrum, hvor de anså Grønland som et dansk protektorat, bedst vist ved sagen om den amerikanske udvidelse af Thulebasen. *Berlingske* advokerede gennem hele sagen for at Danmark skulle samarbejde fuldbyrdet med USA, og Grønlands insisteren ansås mest som en torn i øjet. Avisens forventningshorisont i 2002 lå også på linje med den forrige. Denne gang var skillevejen symboliseret ved den moderne Motzfeldt på den ene side, og den traditionalistiske Enoksen der symboliserede naturen på den anden.

Politikens dækning var modsat *Berlingskes* mere rodet. I 1979 var nyhedsstrømmen om Grønland i forhold til de andre dagblade lille, og holdningerne lå ud fra modsigende erfaringsrum. Ved afstemningen til Hjemmestyret arbejdede *Politiken* ud fra et erfaringsrum der anså grønlænderne som modne til en større suverænitet indenfor Rigsfællesskabets rammer – i grønlændernes tempo. Under disse argumenter sammenlignede *Politiken* den grønlandsk-danske relation med den danske relation til EF, hvilket også udgjorde forventningshorisonten for dette erfaringsrum – en konfødereret relation.

Anderledes lød det dog nogle måneder efter. Op til Landstingets officielle åbningsdag, argumenterede avisen for, at Grønland ikke skulle have særret over deres egen undergrund, da de frygtede at et grønlandsk særeje ville føre til heftig råstofudnyttelse og dermed en ødelæggelse af deres "sarte natur", som *Politiken* pointerede. I dette tilfælde er der tale om et anderledes erfaringsrum end det første, da *Politiken* her ikke viste den store tiltro til, at Grønland ville være i stand til at varetage den stigende suverænitet, som de gjorde i det første erfaringsrum. Derimod var dette erfaringsrum bygget på en erfaring, at Grønland havde brug for dansk vejledning, for at kunne løkkes. Forventningshorisonten dertil byggede dermed på, at hvis ikke dette skete, forventede *Politiken*, at det ville ende i kaos, som for eksempel en ruineret natur.

23 år senere havde *Politiken* rykket sig markant. På nogle områder delte de erfaringsrum og historiebevidsthed med *Berlingske*, idet de delte ideerne om at Danmark havde været hovedårsagen til at Grønland kunne tage de moderniserede skridt de gjorde. *Politiken* nøjedes dog ikke blot med at dække de positive sider af den heftige modernisering af Grønland. Ved debatten om den amerikanske opgradering af Thulebasen pointerede *Politiken* som det eneste dagblad det, ifølge *Politiken*, problematiske forhold, at Danmark også selv havde fået gavn af Grønland – ikke mindst i kraft af dets daværende status som koloni. Foruden denne korte debat beskæftigede avisen sig også med at dække nogle af skyggesiderne af den heftige modernisering, som for eksempel nogle af de sociale problemer der var i Grønland som for eksempel høj kriminalitet, og et system der har svært ved at hjælpe de svage. Dermed havde *Politikens* erfaringsrum ændret sig fra to modsigende til et rum med forskellige erfaringer fra en stolthed over den grønlandske udvikling, og til kritiske blik over uretfærdigheder. På trods af den danske selvkritik, var alternativet svært at se, hvilket blev bekræftet ved udvælgelsen af den kontroversielle Enoksen som landsstyreformand. Hertil lændede forventningshorisonten og historiebevidstheden sig mod *Berlingskes*, hvor Enoksen blev symbolet på den grønlandske

natur, samt den tidligere udvikling symboliserede den modernisering Grønland havde været igennem.

Til sidst er der *Information*, som har haft en bemærkelsesværdig og markant udvikling. Tilbage i 1979 blev Grønland portrætteret i et erfaringsrum, som en koloni knægtet af koloniherrn Danmark. Ved indførelsen af Hjemmestyret var dette en symbolsk frigørelse, som blev fejret behørigt, forventningshorisonten blev dermed også skabt, hvor *Information* drømte om et demokratisk venstreorienteret paradis. Dette blev fremført ved eksempelvis at dække landstingsvalget intensivt, ikke mindst det lille nicheparti Sulissartut Partiat, der blev stiftet af medlemmer af den grønlandske fagforening.

Denne indignation om Grønland fra 1979 var svær at finde i år 2002. Der fandtes reminiscenser af den i sagen om den amerikanske udvidelse af Thulebasen. Dog var indignationen vendt i kraft af et antipati mod USA snarere end politisk støtte til Grønland. *Information* dækkede sagen intenst, men udelukkende udfra et synspunkt på at USA skulle stoppes, og hvor Grønland i den anledning ville være den stærkeste trumf på hånden. Foruden diskussionen om den amerikanske base, havde *Information* i forbindelse med landstingsvalget et stort fokus på den skrantende grønlandske økonomi, der var svært afhængig af det danske bloktilskud. Til at analysere den økonomiske hovedpine gjorde dagbladet brug af økonomer hvis løsninger indebar privatiseringer og nedskæringer i den offentlige sektor – hvilket vil sige løsninger der traditionelt ikke befinder sig på den venstre side af fordelingspolitikken. Erfaringsrummet med den tidligere knægtede koloni, og forventningshorisonten om den kommende venstreorienterede drømmestat var dermed død, og ud af asken opstod et erfaringsrum med et Grønland der selvforskyldt stod med en økonomisk misere, og *Information* vedstemte sig *Berlingskes* og *Politikens* forventningshorisont, der mente at Danmark skulle hjælpe til med den grønlandske udvikling. Dog mente *Information* at den grønlandske selvstændighed skulle realiseres i fremtiden – når der var råd.

Bibliografi

Avisartikler

Aviserne er inddelt kronologisk og efter forlag, for at holde et overblik over den store mængde specialet indeholder.

Berlingske Tidende

- **Bundgård, J.** "Kan det uendelige Grønland styres efter færøske regler?". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 01/01-79. s. 14.
- **Bundgård, J.** "Løser ikke de nære problemer gennem hjemmestyreordning". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 01/01-79. s. 14.
- **Bundgård, J.** "De små bogstaver siger det centrale om hjemmestyret". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 01/01-79. s. 14.
- **Bundgård, J.** "Borgmesteren i Godthåb siger nej til hjemmestyret". *Berlingske Tidende*, 11/01-23. s. 5.
- **Bundgård, J.** "Valgpres mod danske stemmer". *Berlingske Tidende*. 11/01-79. s. 5.
- **Bundgård, J.** "Strid om journalistjob". *Berlingske Tidende*, 13/01-79. s. 16.
- **Bundgård, J.** "Grønlandsk vurdering: Kun 55 pct. vil stemme ja til hjemmestyreløven". *Berlingske Tidende*, 14/01-79. s. 8.
- **Redaktionen.** "BERLINGSKE RETTER". *Berlingske Tidende*, 15/01-79. s. 14.
- **Ukendt.** "Afstemning i Grønland". *Berlingske Tidende*, 15/01-79. s. 6

- **"Tikili".** "Grønlændere i fest og alvor". *Berlingske Tidende* – 2. sektion, 18/1-79. s. 3
- **Bundgård, J.** "Grønlandske vælgere sikrede hjemmestyret". *Berlingske Tidende*, 19/01-79. s. 5
- **Ukendt.** "Grønlandsk hverdag". *Berlingske Tidende*, 19/01-79. s. 8
- **Bundgård, J.** "Grønlands politiske venstrefløj tredelt". *Berlingske Tidende*, 12/02-79. s. 5.
- **Bundgård, J.** "Grønlandsk oliepengekrav". *Berlingske Tidende*, 28/04-79. s. 6.
- **Bundgård, J.** "Grønlandsk parti fører hemmelige forhandlinger". *Berlingske Tidende*, 22/11-79. s. 6.
- **Bundgård, J.** "Dyrt for grønlønderne hvis Siumut får flertal for at forlade EF". *Berlingske Tidende*, 01/12-79. s. 6.
- **Bundgård, J.** "Nyt stort EF-lån til Grønland". *Berlingske Tidende*, 08/12-79. s. 6.
- **Betak, J.** "Nybegyndere I Grønland". *Berlingske Tidende* – 4. sektion, 26/01-02. s. 14-15.
- **Sørensen, B.** "Fratrødte topchefer forgyldes trods kæmpetab". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 12/02-02 s. 1.
- **Ritzau Bureau.** "Eks-ministre ud af bestyrelse". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 20/02-02. s. 2.
- **Ukendt.** "Grønlandisering". *Berlingske Tidende* – 2. sektion, 22/02-02. s. 3.
- **Sørensen, B.** "Uffe i den kolde sne". *Berlingske Tidende* – 3. sektion, 22/02-02. s. 3.

- **Frøslev, L.** "Strid om ny Thule-aftale". *Berlingske Tidende*, 17/03-02. s. 2
- **Kentorp, M.** "Mr. Grønland". *Berlingske Tidende* – 2. sektion, 16/10-02. s. 3.
- **Ritzau Bureau.** "Grønlandsk på tinge, tak". *Berlingske Tidende*, 04/11-02. s. 2.
- **Ipsen, J-M. & Weiss, J.** "Isen knager under rigsfællesskabet". *Berlingske Tidende*, 29/11-02. s. 4.
- **Ipsen, J-M. & Weiss, J.** "Bygdepartisanen slog til". *Berlingske Tidende*, 05/12-02. s. 6.
- **Ipsen, J-M. & Weiss, J.** "Den vilde jagt går ind". *Berlingske Tidende*, 05/12-02. s. 7.
- **Ritzau Bureau.** "Ny grønlandsk regering". *Berlingske Tidende*, 09/12-02. s. 2.
- **Ellemann-Jensen, U.** "Missilskjold og fælles sikkerhed". *Berlingske Tidende* – anden sektion 22/12-02. s. 14

Information

- **Lauritzen, P.** "Margrethe II og Grønland". *Information*, 02/01-79. s. 10.
- **Ritzaus Bureau.** "Borgmester: For tidligt at indføre hjemmestyre". *Information*, 10/01-79. s. 10.
- **Lauritzen, P.** "Hjemmestyrets vedtagelse udløser valgkamp i Grønland". *Information*, 19/01-79. s. 1 & 14.
- **Lauritzen, P.** "Æren". *Information*. 19/01-79. s. 1.

- **Lauritzen, P.** "Grønlandsministeren afviser listeforbund i Grønland trods Landsrådets vedtagelse". *Information*, 22/01-79. s. 8.
- **Lauritzen, P.** "Afvisning fra minister kan føre til ekstraordinær arbejderkongres i Grønland". *Information*, 24/01-79. s. 9.
- **Hansen, J. P. & Information.** "Opstilling på Grønland". *Information*, 29/01-79. s. 9.
- **Lauritzen, P.** "Grønlands lønmodtagere laver nyt arbejderparti". *Information*, 05/02-79. s. 1.
- **Lauritzen, P.** "Siumut: Det nye grønlandske arbejderparti har ikke mandat fra arbejderforeningerne". *Information*, 12/02-79. s. 3.
- **Lauritzen, P.** "Afviser at grønlandske arbejderforeninger er imod det nye arbejderparti". *Information*, 14/02-79. s. 9.
- **Ritzau Bureau.** "Sulissartuts arbejdsprogram". *Information*, 19/02-79. s. 1.
- **Steenholdt, O.** "Landsrådet om listeforbund". *Information*, 21/02-79. s. 11.
- **Lauritzen, P.** "Et nyt parti". *Information*, 23/02-79. s. 14.
- **Lauritzen, P.** "Grønlands selvstændighedsbevægelse beskyldes for nazistisk racepolitik". *Information*, 17/03-79. s. 1 & 16.
- **Lauritzen, P.** "Grønlandsk opgør før valget til landstinget". *Information*, 28/03-79. s. 5.
- **Lauritzen, P.** "Den nationale kamp er ikke nok". *Information*, 30/03-79. s. 11.

- **Lauritzen, P.** "Ingen fanger går ud på nyisen uden en istuk, så han kan mærke, om den kan bære". *Information*, 31/03-79. s. 10.
- **Lauritzen, P.** "Sulissartut Partiat er lavet af de grønlandske arbejdere". *Information*, 03/04-79. s. 8.
- **Lauritzen, P.** "EF blander sig i den grønlandske valgkamp". *Information*, 04/04-79. s. 1&14.
- **Lauritzen, P.** "Vi er et alt for lille folk til at kunne stå på egne ben". *Information*, 04/04-79. s. 11.
- **Lauritzen, P.** "Systemskifte". *Information*, 06/04-79. s. 1.
- **Ukendt.** "'Kun overgået af Nordkorea og Cuba'". *Information*, 14/03-02. s. 3.
- **Fog, S.** "Grønland kræver genforhandling af forsvar". *Information*, 20/04-02. s. 4.
- **Fog, S.** "Grønland vil selv, men kan ikke". *Information*, 10/06-02. s. 4.
- **Burcharth, M.** "Bush nedprioriterer Thule I raketforsvar". *Information*, 13/06-02. s. 5.
- **Ukendt.** "Grønland udskriver tidligt valg". *Information*, 16/10-02. s. 4.
- **"tok".** "Fogh bag skjoldet". *Information*, 09/11-02. s. 1.
- **Fog, S.** "Uden penge går det ikke". *Information*, 03/12-02. s. 4.
- **Winther, G.** "Mon grønlanderne tror på julemanden?". *Information*, 03/12-02. s. 8
- **Fog, S.** "Alene i kulden". *Information*, 05/12-02. s. 5.

- **Dragsdahl, J.** "Forhindringsløb med grønlandske bukke". *Information*, 17/12-02. s. 5
- **"tga".** "Amerikansk klemme". *Information*, 18/12-02. s. 1.

Politiken

- **Staffeldt, E.** "Kun få ventes at stemme". *Politiken* – 2. sektion, 16/01-79. s. 3.
- **Lyng, H.** "kajumigsautit". *Politiken* – 2. sektion. 16/01-79. s. 5-6.
- **Staffeldt, E.** "Der er blevet bestemt for meget over os". *Politiken* 2. sektion 17/01-79. s. 3.
- **Ukendt.** "Stem ja". *Politiken* – 2. sektion. 16/01-79. s. 4.
- **Staffeldt, E.** "Politisk strid efter ja til hjemmestyret". *Politiken*, 19/01-79. s. 9.
- **Staffeldt, E.** "Grønlandsk ja til hjemmestyre". *Politiken*, 19/01-79. s. 1.
- **Nielsen, S.** "USA-kommentar til Grønlandsvalg". *Politiken*, 21/01. s. 2.
- **Staffeldt, E.** "Skarp kritik af betænkning om hjemmestyret". *Politiken*, 24/01-79. s. 3.
- **Ukendt.** "Sprog-fusk". *Politiken* – 2. sektion, 25/01-79. s. 4.
- **Staffeldt, E.** "Ringe interesse for valg". *Politiken*, 01/04-79. s. 9.
- **Staffeldt, E.** "Siumut-partiet får valgsejr". *Politiken*, 02/04-79. s. 4.
- **Staffeldt, E.** "I morgen vil Grønland vælge sit landsting". *Politiken* – 2. sektion, 03/04-79. s. 3.

- **Bredsdorff, T.** "Send Hans Egede til Grønland". *Politiken* – 2. sektion, 28/03-79. s. 5.
- **"falk".** "Minister ønsker Hans Egede vist i Grønland". *Politiken* – 2. sektion, 03/04-79. s. 7.
- **Ukendt.** "Grønlands penge". *Politiken* – 2. sektion, 28/04-79. s. 4.
- **Flensburg, T.** "Tre eksministre smidt ud af Royal Greenland". *Politiken*, 20/02-02. s. 13.
- **Tranberg, P.** "Mord ved verdens ende". *Politiken* – 3, sektion, 07/07-02. s. 3
- **Tranberg, P.** "Småbyer i Grønland truet af sociale problemer". *Politiken*, 07/07-02. s. 5
- **Tranberg, P.** "Familier i krise får ingen hjælp". *Politiken*, 28/07-02. s. 5.
- **Groes-Petersen, H.** "Grønland vil selv bestemme". *Politiken*, 30/11-02. s. 5.
- **Groes-Petersen, H.** "Friheden har sin pris for Grønland". *Politiken* – 3. sektion, 01/12-02. s. 10-11.
- **Groes-Petersen, H.** "De glemte bygders stemme". *Politiken*, 03/12-02. s. 6.
- **Ukendt.** "Thuleradaren". *Politiken* – 2. sektion, 18/12-02. s. 6.
- **Nielsen, J. & Groes-Petersen, H.** "Grønland vil selv forhandle". *Politiken*, 18/12-02. s. 8.
- **Groes-Petersen, H.** "Grønland tror på USA-åbning". *Politiken*, 20/12-02. s. 3.
- **Ukendt.** "TV & VEJR". *Politiken* – 2. sektion, 31/12-02. s. 12.

Billeder

- Thempter, H. Information.dk. Set d. 13/01-24.
<https://www.information.dk/indland/2010/10/landsfader-fakkel-paa-groenlaendernes-vej>

Bøger

- Jensen, B.E. *Historie – livsverden og fag*. Gyldendal, 2003.
- Munk-Petersen, T. "Her sker vi ikke ud". *Det er Os, der er avisen – Berlingske Medarbejderforening 100 år*. Berlingske Medarbejderforening, 2010. s. 71.

Kapitler i bøger

- Jepsen, A. "Indledning – Den store uro". Fra Lauritzen, P. *Phillip Lauritzen i Grønland – 21 års journalistik*. red. Jepsen, A. Tiderne Skifter, 1997.
- Johansen, L-E. "Forord – Fascination og Aversion". Fra Lauritzen, P. *Phillip Lauritzen i Grønland – 21 års journalistik*. red. Jepsen, A. Tiderne Skifter, 1997.
- Koselleck, R. "Begriffsgeschichte and social history". Fra Koselleck, R. *Futures Past – On the semantics of historical time*. Oversat af Tribe, K. Columbia University Press, 2004.
- Koselleck, R. "'Space of experience' and 'horizon of expectation': Two historical categories". Fra Koselleck, R. *Futures Past – On the semantics of historical time*. Oversat af Tribe, K. K. Columbia University Press, 2004.

Websider

- Høegh-Dam, A-K. "Rigsfællesskabsdebat". Dansketal.dk. Set d. 14/01-24.
<https://www.dansketaler.dk/tale/aki-matilda-hoegh-dams-folketingstale-ved-debat->

[om-rigsfaellesskabet](#)

- **Mouritzen, K.** "Søren Pape Poulsen om Grønland som et »Afrika på is«:»Jeg er en politiker, der siger tingene direkte«. Berlingske.dk. Set d. 13/01-24.
<https://www.berlingske.dk/globalt/soeren-pape-poulsen-om-groenland-som-et-afrika-paa-is-jeg-er-en-politiker>
- **Nielsen, B.** "Selvfølgelig skal alle rigsfællesskabets sprog kunne tales og tolkes i Folketinget". Information.dk. Set d. 13/01-24.
<https://www.information.dk/kultur/leder/2023/05/selvfoelgelig-rigsfaellesskabets-sprog-tales-tolkes-folketinget>
- **Nygaard, B. & Nørgaard, A.** "Begrebshistorie – hvad er det?". Danmarkshistorien.dk. Set d. 7/10-23. <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/begrebshistorie-hvad-er-det>
- **Ritzaus Bureau.** "Folketingsmedlemmer fra Grønland og Færøerne får tillæg til tolke". Politiken.dk. Set d. 13/01-24.
<https://politiken.dk/danmark/politik/art9660360/Folketingsmedlemmer-fra-Grønland-og-Færøerne-får-tillæg-til-tolke>
- **Sørensen, A. K.** "Grønland – historie (1500-1979)". Denstoredanske.lex.dk. Set d. 14/11-23. [https://denstoredanske.lex.dk/Grønland - historie \(1500-1979\)](https://denstoredanske.lex.dk/Grønland_-_historie_(1500-1979))
- **Ukendt.** "We Shall Overcome". Wikipedia.org. Set d. 17/11-23.
https://en.wikipedia.org/wiki/We_Shall_Overcome
- **Villaume, P.** "Fra amt til hjemmestyre". Danmarkshistorien.lex.dk. Set d. 03/01-24.
[https://danmarkshistorien.lex.dk/Fra amt til hjemmestyre](https://danmarkshistorien.lex.dk/Fra_amt_til_hjemmestyre)